

МІНІСТЕРСТВО КУЛЬТУРИ ТА ІНФОРМАЦІЙНОЇ ПОЛІТИКИ УКРАЇНИ
НАЦІОНАЛЬНА АКАДЕМІЯ КЕРІВНИХ КАДРІВ КУЛЬТУРИ І МИСТЕЦТВ
ІНСТИТУТ ПРАКТИЧНОЇ КУЛЬТУРОЛОГІЇ ТА АРТ-МЕНЕДЖМЕНТУ
КАФЕДРА АРТ-МЕНЕДЖМЕНТУ ТА ІВЕНТ-ТЕХНОЛОГІЙ

На правах рукопису

КВАЛІФІКАЦІЙНА РОБОТА

на здобуття освітнього ступеня магістр

на тему:

ТРАНСФОРМАЦІЙНІ ВИКЛИКИ В МИСТЕЦЬКІЙ ОСВІТІ В ДИСКУРСІ ЕСТЕТИЧНОГО ВИХОВАННЯ (НА ПРИКЛАДІ ІЛІНЕЦЬКОЇ ДИТЯЧОЇ МУЗИЧНОЇ ШКОЛИ)

Виконала студентка II курсу,
Групи МКД-11-21вз
Спеціальності: 028 Менеджмент
соціокультурної діяльності
Гребенюк Віта Юріївна
Керівник:
кандидат юридичних наук,
професор Пількевич В. Л.
Рецензент:
Заслужений працівник культури
України, кандидат педагогічних
наук, професор Медведєва В. М.

Допущено до захисту:
протокол засідання кафедри
№3 від 24 листопада 2022 р.
в. о. завідувача кафедри арт-менеджменту
та івент-технологій
_____ Вікторія ДОБРОВОЛЬСЬКА

Київ – 2022

ПЕРЕЛІК УМОВНИХ СКОРОЧЕНЬ

ДМШ – дитяча музична школа

ЄС – Європейський Союз

ЗМІ – засоби масової інформації

ІКТ – інформаційно-комунікаційні технології

КТ – комп'ютерні технології

ЗМІСТ

Вступ	4
Розділ I. Мистецтво як інструмент навчання і виховання гармонійної особистості: теоретичні засади вивчення -----	11
1.1. Мистецька освіта як теоретична категорія. Характеристика базових понять	11
1.2. Естетичний розвиток дітей та молоді як складова частина виховного процесу	19
Висновки до 1 розділу	27
Розділ II. Початкова мистецька освіта України в умовах освітніх реформ та соціокультурних трансформацій -----	29
2.1. Застосування освітніх та виховних практики в дитячій мистецькій школі-----	29
2.2. Проблеми поєднання сучасних інформаційних технологій з традиціями академічного викладання -----	35
2.3. Формування педагогічної майстерності та авторитету викладача дитячої мистецької школи-----	41
Висновки до 2 розділу	49
Розділ III. Іллінецька дитяча музична школа як осередок початкової мистецької освіти та естетичного виховання	51
3.1. Історія заснування та організація навчального процесу-----	51
3.2. Дитяча музична школа як суб'єкт культурно-мистецького життя громади -----	60
3.3. Перспективи розвитку навчального закладу-----	67
Висновки до 3 розділу	74
Висновки	75
Список джерел	84
Додатки	95

ВСТУП

Актуальність дослідження. Сучасна мистецька освіта в Україні, зокрема й початкова, перебуває на стадії трансформацій, які зумовлюються суттєвими змінами в економічному, політичному та соціокультурному вимірах. Інтеграція у світове співтовариство та мистецький простір висунула перед вітчизняною освітньою галуззю нові завдання. Вони полягають в площині освоєння культурних надбань людства та толерантного ставлення до них, формування духовної особистості зі стійкими моральними принципами, ідейними переконаннями, етичними ідеалами, естетичними орієнтирами тощо, які відповідають загальнолюдським та національним цінностям. Роль і місце мистецької освіти в цьому процесі є визначальними. Ці положення закріплені в міжнародних документах, зокрема ЮНЕСКО, Ради Європи, а також в національних законодавствах багатьох розвинених країн, в тому числі й України. Принцип доступу і пріоритетності мистецької освіти як складової всебічного розвитку людини визначається як базовий.

Розвиток духовної культури дітей і юнацтва засобами мистецького навчання – одне з першочергових завдань галузі освіти. Залучення до мистецтва та творчої активності дозволить сформувати у здобувачів комплекс естетичних орієнтирів та морально-етичних пріоритетів, оволодіти цінностями світового й національного мистецтва, базовими елементами художнього мислення та навичками початкової професійної музичної освіти.

Наразі, для вітчизняної початкової мистецької освіти характерне поєднання освітнього і виховного напрямків, їх спрямованість на формування духовного світу дитини, її емоційної сфери, розвитку відчуття прекрасного в оточуючому світі, естетичних потреб та смаку. Гуманізація і гуманітаризація освіти, принципи функціонування системи дитячих музичних і мистецьких шкіл дозволяють простежити тенденцію поступової

відмови від загальної професіоналізації мистецького навчання та залучення до цього процесу більш широкого кола учнів. В таких умовах мистецька освіта, як організований навчальний процес, передбачає формування особистісних якостей дитини, планомірний розвиток його здібностей засобами мистецтва, мотивацію до самореалізації і творчого самовиявлення, втілення вищих людських цінностей та потребу удосконалювати себе і навколишній світ відповідно до набутих ідеалів.

Дослідження означених процесів і явищ в мінливих умовах сьогодення, прогнозування їх подальшого розвитку та впровадження в освітню практику педагогічних і технологічних інновацій є цікавими напрямками сучасних наукових вивчень, що і підтверджує актуальність теми нашої магістерської роботи.

Джерельна база дослідження забезпечила комплексне вивчення нашої теми. Опрацьовано законодавчі та нормативно-правові документи, які визначають мету, завдання, структуру та базові принципи освіти в галузі мистецтва, регламентують діяльність суб'єктів цієї сфери. Серед зазначених: Конституція України та Закони України «Про культуру» (2010 р.), «Про освіту» (2017 р.), «Про позашкільну освіту» (2000 р.) та «Про культуру» [54; 55; 56] постанови, накази та розпорядження Кабінету Міністрів та фахових міністерств України (освіти та науки, культури та інформаційної політики, економіки тощо) [51; 53]; опрацьовані «Положення про мистецьку школу» та «Методичні рекомендації з розроблення освітніх програм для мистецьких шкіл» (2018 р.) та ін. [49; 50].

Формування духовної культури особистості та ролі мистецтва в цьому процесі стало предметом наукових інтересів вітчизняних та зарубіжних науковців. Зокрема, дослідження шляхів формування духовної культури особистості, втілення гуманістичних орієнтирів художнього навчання, реалізації виховного впливу мистецтва на становлення особистості висвітлені в наукових доробках В. Григоренко, О. Олексюк, О. Рудницької. Т. Турчин [14; 42;]. Організація ефективного навчально-виховного процесу

стала предметом вивчення Г. Падалки, Т. Поніманської, А. Рудницької [59], Т. Турчин, В. Черкасова [43; 44; 70 – 71; 73; 79].

В процесі дослідження нашої теми ми спиралися на ґрунтовні положення, які містяться в монографіях Л. Гаврилової «Формування професійної компетентності майбутніх вчителів музики засобами мультимедійних технологій» [10], О. Дем'янчук «Естетизація навчально-виховного процесу загальноосвітньої школи-інтернату» [17], І. Зязюн «Естетичні засади розвитку особистості» [23], Н. Сегеди «Професійний розвиток викладача музичного мистецтва» [60], колективних монографіях «Музична освіта: філософський, мистецтвознавчий та педагогічний наголоси» за редакцією Н. Овчаренко, Я. Шрамка [38] та «Мистецька освіта в Україні: теорія і практика» за редакцією О. Рудницької [34] та ін.; дисертаціях Т. Кривошеї, І. Малишевської, О. Сироєжко, І. Синевича Т. Турчин, [30; 32; 62; 63; 72]; матеріалах науково-практичних конференцій різних рівнів [18; 35; 75].

Протягом останніх років істотно зріс інтерес педагогів (Н. Головіна, О. Жебровський, О. Комаровська, М. Кулініч, П. Остапенко, О. Просіна, Я. Петраков, О. Чмир) до функціонування мистецької школи в умовах освітніх реформ та децентралізації [11; 20; 27; 28; 77].

Важливим корпусом джерел були статті вчених в фаховій періодиці, які присвячені актуальній проблематиці вивчення сучасного стану і подальшого розвитку мистецької освіти, мають фактографічний матеріал та узагальнюють практичний досвід. Серед авторів: Ю. Блудова, Я. Гордейчук, К. Мазур, Н. Гунько, О. Сироєжко, А. Чехуніна, О. Щолокова та ін. [3; 12; 16; 31; 64 – 65; 80; 85].

Різні аспекти формування художньої культури, педагогічної майстерності та мистецтвознавчої компетентності викладача, впровадження в навчальний процес інноваційних методів, застосування комунікативно-інформаційних технологій досліджувались такими науковцями-практиками, як Л. Варнавська, Л. Гаврілова, С. Коновець, Л. Петухова, Х. Тінтін, О.

Хижна, О. Чайковська, В. Чжецін, А. Шевчук [5; 8 – 10; 29; 69; 76; 78; 82; 81]. В своїх наукових доробках вчені констатують, що комп'ютерні технології здатні впливати на творчий розвиток особистості, а також обґрунтовують висновок про те, що застосування комп'ютерних засобів навчання відкриває нові можливості в навчально-виховному та педагогічному процесах, роблять їх більш ефективними.

Для аналізу та уточнення трактовки базових понять, пов'язаних з темою дослідження ми залучили словники, словники та довідникові видання [45; 66; 68].

Змістовним інформаційним ресурсом магістерського дослідження була мережа інтернет – сайти державних, громадських та мистецьких інституцій, як от Державного агентства України з питань мистецької освіти, Державний науково-методичний центр змісту культурно-мистецької освіти, Інститут модернізації змісту освіти, Рада з питань культурно-мистецької освіти та ін. [86; 88; 90; 94]; електронні посібники і навчально-методичні матеріали [36; 77]; енциклопедії [19; 45]; інформаційні бази та освітньо-комунікаційні платформи [91; 92; 95]; аналітичні матеріали [57; 89; 93].

Об'єкт дослідження – сучасна мистецька освіта.

Предмет дослідження – виклики і трансформаційні процеси в мистецькій освіті в дискурсі естетичного виховання дітей.

Мета роботи – полягає у дослідженні трансформаційних процесів в сучасній вітчизняній мистецькій освіті як складової естетичного виховання дітей, визначенні її подальших перспектив.

Означена мета зумовила виконання таких *наукових завдань*:

- Виявити та опрацювати джерела за проблематикою магістерської роботи;
- Дослідити теоретичні засади мистецької освіти;
- Охарактеризувати естетичний розвиток дітей як складову виховного процесу;

- Проаналізувати стан вітчизняної початкової мистецької освіти в умовах освітніх реформ;
- Дослідити досвід застосування освітніх та виховних практики в дитячій мистецькій школі, проблеми поєднання сучасних інформаційних технологій з традиціями академічного викладання;
- Визначити засади формування педагогічної майстерності та авторитету викладача дитячої мистецької школи, його роль в навчальному процесі;
- Дослідити та охарактеризувати Іллінецьку дитячу музичну школу як осередок початкової мистецької освіти та естетичного виховання;
- Визначити перспективи розвитку навчального закладу.

Для розв'язання означених завдань нами використано такі методи наукового дослідження:

- теоретичні – вивчення педагогічної літератури; класифікації, порівняння, узагальнення інформації щодо початкової мистецької освіти; прогнозування шляхів оновлення її змісту та організації навчального процесу; а також термінологічний – для характеристики базових понять.
- емпіричні – ґрунтуються на вивченні подій і явищ в навчальному процесі – спостереження, бесіда, порівняння, аналіз результатів педагогічної діяльності, статистичні методи обробки даних тощо.

Базою нашого дослідження є Іллінецька музична школа (Вінницька обл.).

Наукова новизна дослідження полягає у виявленні особливостей функціонування закладів початкової мистецької освіти як осередків естетичного виховання в процесі їх реформування; обґрунтовано доцільність використання в навчальному процесі сучасних можливостей мистецької інформатизації; дана оцінка та розроблено шляхи вдосконалення

навчально-виховного процесу Іллінецької музичної школи, спираючись на власний досвід роботи у цьому закладі.

Теоретичне значення роботи полягає у розширенні наукових поглядів на сучасні процеси реформування вітчизняної початкової мистецької освіти. Основні положення та теоретичні узагальнення магістерської роботи можуть бути слугувати базою для подальших наукових опрацювань теми та при написанні спеціальних наукових праць з теорії та методики виховання, мистецької освіти тощо.

Практичне значення одержаних результатів полягає у впровадженні в практику діяльності Іллінецької музичної школи рекомендацій, які забезпечать її подальший розвиток та сприятимуть підвищенню якості освітніх послуг. Напрацьовані матеріали можуть бути корисні для педагогічно-освітніх працівників мистецьких шкіл, а також використані в навчальному процесі у фахових закладах освіти, зокрема при підготовці лекцій, семінарів, практичних завдань.

Апробація результатів дослідження. Результати магістерської роботи були оприлюднені на наукових форумах різного рівня:

- на II Міжнародній науково-практичній конференції «Хореографічна культура і освіта: проблеми та перспективи» (Київ, 14-15 травня 2021 р., Національний педагогічний університет імені М. П. Драгоманова); тема доповіді: – *«Перспективи збереження та розвитку фольклорного та народно-сценічного танцювального мистецтва»* (видані друком) [13];
- на VI Всеукраїнській науковій конференції молодих вчених, аспірантів та магістрантів «Культура і мистецтво: сучасний науковий вимір» (Київ, 3 листопада 2022 р., НАКККіМ); тема доповіді – *«Трансформаційні виклики в мистецькій освіті в дискурсі естетичного виховання»* (видані друком).

Структура магістерської роботи зумовлена логікою наукового пошуку, відповідає темі дослідження та поставленим завданням. Загальний

обсяг 105 стор. Складається зі вступу, трьох розділів, поділених на підрозділи, висновків, списку джерел (96 позицій) та 9 додатків.

У вступі охарактеризовано актуальність теми, визначаються предмет, об'єкт дослідження, мета та наукові завдання; подано інформацію про апробацію результатів дослідження.

У першому розділі мистецька освіта характеризується як теоретична категорія, інструмент навчання і виховання гармонійної людини, визначається її роль в естетичному розвитку дитини.

Другий розділ аналізує стан та трансформації вітчизняної початкової мистецької освіти в умовах освітніх реформ та соціокультурних змін. Досліджуються питання традицій та інновацій в навчальному процесі в мистецькій школі – застосування сучасних освітніх практик, інформаційних технологій, ролі педагогічної майстерності та авторитету викладача.

У третьому розділі досліджено організацію навчального процесу в Іллінецькій дитячій музичній школі, її роль як осередку початкової мистецької освіти та естетичного виховання. Охарактеризована діяльність музичної школи в культурно-мистецькому житті громади. Визначено перспективи розвитку навчального закладу.

Висновки узагальнюють результати вивчення та містять рекомендації для впровадження в практичну діяльність навчального закладу для ефективності навчально-виховного процесу.

Додатки містять ілюстративний матеріал – фотографії, інформаційні та рекламні матеріали про навчально-виховну і творчу діяльність Іллінецької дитячої музичної школи.

РОЗДІЛ 1. МИСТЕЦТВО ЯК ІНСТРУМЕНТ НАВЧАННЯ І ВИХОВАННЯ ГАРМОНІЙНОЇ ОСОБИСТОСТІ: ТЕОРЕТИЧНІ ЗАСАДИ ВИВЧЕННЯ

1.1. Мистецька освіта як теоретична категорія. Характеристика базових понять.

У ст. 21 Закон України «Про освіту» визначається, що мистецька освіта належить до спеціалізованої освіти, здобувається одночасно з початковою та/або базовою середньою освітою і полягає в набутті здобувачем компетентностей початкового рівня в обраному виді мистецтва. Вона включає: початкову, профільну, фахову передвищу та вищу мистецькі освіти; її надають заклади спеціалізованої мистецької освіти (мистецькі школи, школи естетичного виховання тощо). В зазначеному Законі визначається характеристика і сутність *мистецької освіти* – вона передбачає здобуття спеціальних здібностей, естетичного досвіду і ціннісних орієнтацій у процесі активної мистецької діяльності, набуття особою комплексу професійних, у тому числі виконавських, компетентностей та спрямована на професійну художньо-творчу самореалізацію особистості і отримання кваліфікацій у різних видах мистецтва [55].

Розглядаючи мистецьку освіту як теоретичну категорію зазначимо, що у науковому дискурсі представлені різні трактування цього поняття. Першою в науковий обіг цей термін увела вчена О. Рудницька, а саме: *мистецька освіта* – процес навчання, виховання, самовиховання особистості засобами різноманітних видів мистецтв (архітектури, дизайну, музики, образотворчого мистецтва тощо); мережа навчальних закладів, що здійснюють підготовку фахівців із різних видів мистецтв та закладів загального художньо-естетичного виховання; комплекс дисциплін художньо-естетичного профілю [45; 59]. Також дослідниця пропонує

розрізняти мистецьку освіту за змістом – архітектурна, кіноосвіта, музична, театральна, хореографічна, художня та за метою – загальна, професійна, спеціальна. На її думку основу мистецької освіти складає художня творчість – процес творення, продукування й освоєння мистецьких образів [34; 45; 59].

Своє визначення мистецької освіти дає А. Шевчук, розуміючи її як «... процес і результат становлення духовності, індивідуального зростання дитячої особистості, розвитку мистецько-творчих здібностей під впливом цінностей образотворчого, музичного, театрального, хореографічного та інших видів мистецтва; набуття дитиною особистого досвіду мистецької (художньо-продуктивної) діяльності; збагачення естетичного сприймання, моральної свідомості та поведінки» [82, С. 20].

Сучасна початкова мистецька освіта стала предметом вивчення О. Комаровської, яка акцентує увагу на глибині й багатовекторності змісту навчально-виховного процесу, розглядає його як взаємодію суб'єктів – педагогів та учнів в процесі передачі галузевих знань, формування навичок, набуття мистецьких і культурних компетенцій [27, С. 89; 28].

Мистецтво як ефективну платформу самореалізації особистості у творчості та формування світобачення і світосприйняття характеризує у своїх працях Т. Турчин. Вчена наголошує, що духовне зростання і розвиток емпатії активізують художнє пізнання, формують естетичні смаки молоді, мотивують до самореалізації та бажання мистецької і творчої реалізації [72 – 73]. Ці фактори стають запорукою визначення індивідом власної життєвої позиції та свого місця у соціумі.

Професор Г. Падалка визначає ще одну важливу особливість мистецької освіти. На переконання авторки розширення меж мистецької творчості в результаті навчання актуалізує потребу дитини в спілкуванні. В процесі комунікацій відбувається обмін інформацією, досвідом, думками, емоціями та враженнями. Тобто, мистецтво виконує функції посередництва

у перевірці власних переживань і образної трансляції думок, допомагає стверджуватись у власних переконаннях [43 – 44].

Як засвідчив аналіз наукових доробок згаданих вітчизняних і зарубіжних авторів які вивчали різні аспекти мистецької освіти, усі вони мають спільне бачення щодо особливостей її сутності та *функціонування в суспільстві*, а саме:

- гармонійно поєднує навчання, виховання і розвиток дітей та молоді засобами мистецтва;
- покликана підготувати здобувачів до активної участі в соціокультурному житті, розуміння, збереження та створення культурних явищ і творів мистецтва;
- спонукати до подальшої художньо-естетичної самоосвіти, що має стати базою всебічного розвитку особистості протягом усього життя;
- виконує функцію посередника між суспільно значущими культурно-мистецькими набутками та особистісними цінностями людини;
- на час залучення до навчально-виховного процесу забезпечує формування у учнів вмінь, навичок та набуття ними базових компетентностей – загальнокультурних, мистецько-освітніх, виконавських, художньо-пізнавальних, комунікативних тощо;
- розкриває творчий потенціал особистості, формує прагнення і здатність до художньо-творчої самореалізації та постійного духовного самовдосконалення.

Навчання мистецтва безпосередньо пов'язане з художнім вихованням, спрямоване на формування ціннісних орієнтацій. Ми розглядаємо *мистецьке виховання* як унікальний засіб, що об'єднує емоційну та інтелектуальну сфери психіки дитини засобами формування естетичних смаків і орієнтирів, аналітичного мислення, загального мистецького розвитку. Система мистецького виховання забезпечує збалансований розвиток дитини, розширює кругозір, впливає на становлення світоглядних переконань. Разом з тим, направлена на

виявлення і розвиток індивідуальних талантів та підвищення культурного рівня особи. Як основа системи художньо-естетичного виховання, мистецька освіта розглядається науковцями та педагогами-практиками у двох площинах:

- в соціальному контексті – це процес духовно-естетичного збагачення індивіда, який відбувається шляхом його залучення до мистецьких цінностей, що побутують в соціокультурному просторі. В науковому дискурсі цей процес отримав назву «естетична соціалізація»;
- педагогічний контекст – має більш вузьке спрямування, передбачає створення спеціально організованих педагогічних умов формування духовного світу особистості засобами мистецтва у навчальних і позашкільних закладах.

Ці основні напрямки є характерними та актуальними саме для мистецької освіти. Поєднання соціально орієнтованої та педагогічної складових в *мистецькому навчанні* є умовою і запорукою формування світоглядної свідомості учнів як єдності світорозуміння та світосприйняття. Це, в свою чергу, допомагає дитині самовизначитись в навколишньому світі, активізує її життєву позицію та творче самовираження.

Під час освітнього процесу відбувається опанування здобувачами мистецьких цінностей, також учні засвоюють певні знання з циклу історії, філософії, етики, естетики, теорії мистецтва, культурологічних та комунікативно-інформаційних дисциплін, набувають різноманітних галузевих умінь і навичок, які є засобом художнього розвитку, тобто становлення особистості як суб'єкта художньої діяльності. Результатом є розвинена сенсорна та емоційно-почуттєва сфери, образно-асоціативне мислення, загальні і спеціальні здібності та якості індивіда. Знання в галузі мистецтва відіграють значущу роль у вихованні і навчанні, значно розширивши освітні межі естетичного розвитку дитини.

Мистецька освіта передбачає формування у здобувачів ряду компетентностей – культурної, естетичної, комунікативної тощо. З-поміж

інших, визначальною є *мистецько-творча компетентність* дитини. А. Шевчук виділяє такі основні етапи її формування:

- Набуття мистецько-творчого досвіду емоційного сприйняття. На цьому етапі відбувається знайомство учнів з твором мистецтва; педагог надає вичерпну інформацію про історію його створення, вид, жанр, засоби художньої виразності і т.д.); тобто формується початкове ставлення та знання;
- Навчання відтворювати – передбачає формування у учнів індивідуальних навичок виконання мистецьких творів, наслідування у виконавстві усталеного зразка;
- Творчість, як здатність до інтерпретації – розвивати вміння учнів до імпровізації під час виконання творів, нової трактовки виразного їх виконавства, заохочення до проявів ініціативи у мистецькому самовиявленні дитини [82, С. 22].

Таким чином, реалізуються визначені завдання навчально-освітнього процесу. На його ефективність також впливають такі чинники, як варіативність, застосування різноманітних методів і прийомів навчання, форм організації освітньої та творчої діяльності учнів, поєднання диференційованого та індивідуального підходу до дитини. Важливим напрямом в роботі мистецької школи є планомірний розвиток емоційної складової, художнього мислення, чуттєвої реакції індивіда на твори мистецтва.

В науковому дискурсі сутність початкової мистецької освіти визначається передусім функціями, які вона виконує в соціокультурному середовищі. Вчені дійшли висновку про поліфункціональність мистецької освіти та поділяють думку про те, що функції змінюються у відповідності до політичних, економічних та культурних реалій, запитів та інтересів суспільства на конкретному етапі історичного розвитку. Дамо визначення та характеризуємо особливості основних *функцій мистецької освіти*:

Виховна – полягає у формуванні духовної особистості індивіда як суб'єкта педагогічного процесу за допомогою мистецтва. Мистецька освіта виховує свідому, національно орієнтовану та естетично багату людину, з міцними світоглядними та морально-етичними переконаннями, системою цінностей тощо. Уроки мистецтва дозволяють набути творчого досвіду, креативності, самовдосконалюватись та реалізовувати особистісний потенціал. Разом з тим, виховний процес направлений на формування у вихованців таких чеснот, як працелюбність, толерантне ставлення та повага до оточуючих, вміння працювати в творчій команді, протидіяти меркантильності у ціннісній свідомості суспільства.

Реалізуючи виховну функцію мистецької освіти в дитячому навчальному закладі, педагоги орієнтуються на комплексне вирішення низки актуальних педагогічних та морально-естетичних проблем: традиції, духовності, національної свідомості, наставництва, духу колективізму, співтворчості та ін. Загальнонаукові та мистецькі знання, які здобувач отримує в процесі навчання збагачують людський особистий досвід велетенським досвідом людства, розкривають інтелектуальні та творчі потенції дитини.

Сутність *пізнавальної функції* – у можливості спонукати здобувачів освіти до набуття та систематичного оновлення мистецьких знань, а також навичок і вмінь. Саме мистецтво як джерело знань, які допомагають зрозуміти складні історичні і соціальні процеси в діалектиці розвитку, пізнавати навколишній світ, прояви суспільного буття в їх різноманітності. Пізнавальна функція є основою інтелектуального та емоційного розвитку дітей, допомагає досягнути мистецькі твори в єдності змісту і форми, сформуванню вміння зрозуміти їх зміст, проаналізувати засоби художньої виразності. Педагогічний потенціал мистецтва має комплекс унікальних можливостей впливу на пізнавальну активність учнів не лише як процес набуття художніх знань і вмінь, а й як засіб розуміння та досягнення

навколишнього світу, особистісного розвитку індивідуальних здібностей, естетичних потреб та інтересів.

Розвивальна функція мистецької освіти орієнтована на виявлення і розвиток творчих здібностей дитини шляхом залучення до активної мистецько-творчої діяльності. Сучасна мистецька школа вибудовує навчальний процес, враховуючи індивідуальні здібності, вікові особливості, інтереси учнів, спирається на традиції і надбання національного і світового мистецтва. Пізнавальна функція є важливим інструментом розвитку художньо-образної уяви, організації різноманітної художньо-змістовної та емоційно наповненої діяльності на уроці й поєднання в єдиний комплекс основних її видів. Це активізує моторику, емоційну сферу дітей, сприяє вивільненню фантазії та творчої енергії, мистецько-творчому самовиявленню та самоствердженню. Мистецький розвиток виявляється у здатності сприймати мистецтво через призму отриманих знань, а також займатися практичною мистецькою діяльністю, формувати виконавську власну майстерність. Таким чином, закладаються підвалини мистецької культури учнів як складової духовної культури.

Від *духовно-творчої функції* мистецької освіти залежить самореалізація та самовдосконалення особистості у сфері мистецтва, зокрема й шляхом самоосвіти. Творчий розвиток учнів – один з головних пріоритетів мистецької освіти, їх творча реалізація пов'язана з освоєнням духовної культури та практичним осягненням мистецтва. Розвиток індивідуальних талантів, здібностей, залучення до активної мистецької діяльності, формування художньо-творчих орієнтирів особистості на основі національної та світової культурної спадщини – завдання, що реалізуються в процесі навчання.

Естетична функція мистецької освіти посідає чільне місце, оскільки створює культурологічний і естетичний простір, в середовищі якого відбувається становлення особистості, яка сприймає навколишній світ з позицій краси, людяності, неупередженості, спрямовує власну діяльність та

творчу енергію, на досягнення і розуміння прекрасного, створення нових цінностей культури. Мистецтво акумулює емоційно-естетичний досвід поколінь, формує естетичні ідеали, створює об'єктивні можливості для одержання дітьми естетичної насолоди. На основі розуміння прекрасного формується естетична культура, відбувається емоційне збагачення, пошук краси, естетичних почуттів, відбувається вдосконалення духовного обличчя.

З попередньою тісно пов'язана одна з найважливіших функцій – *гедоністична* – вміння сприймати прекрасне та отримувати естетичну насолоду від оточуючої дійсності, природи, творів мистецтва, від творчих занять та виконавської діяльності, досягнення краси художніх образів тощо. Під впливом занять з мистецтва у учнів вибудовується система ціннісних орієнтацій та естетичних смаків, розвивається мистецьке сприйняття та художні здібності [72, С. 10 – 11]. Г. Падалка наголошує на тому, що розвивальні можливості мистецької діяльності можуть бути реалізовані тільки за умови стимулювання в учнів гедоністичного ставлення до естетичних явищ [43, С. 8] .

Завдяки *комунікативній функції* формується уявлення індивіда щодо краси як регулятора стосунків, визначається вектор спілкування між людьми в процесі мистецької та повсякденної діяльності. Навчальний процес в мистецькій школі є платформою для формування комунікативних компетентностей учнів. Спілкування учнів між собою та з педагогами в процесі навчання та творчості дає можливість набувати навичок передачі інформації щодо мистецьких явищ і подій, кращого засвоєння предмету, вміння сприймати емоційний контекст творів мистецтва, узагальнити власне бачення художнього змісту та обґрунтувати позицію. Спілкування через мистецтво відкриває учням еталон терпимого та адекватного ставлення до представників мистецького середовища, які мають інші естетичні чи художні погляди і переконання, що стане запорукою успішного співробітництва в галузі.

Зауважимо, що комплекс означених функцій формує не лише основи естетичної культури, а й національної свідомості учнів, що набуває особливої актуальності в наш час, любові до українського мистецтва а також повагу і толерантне ставлення до культур інших країн і народів.

Як ми зазначали, передумовами зародження нової концепції дитячої мистецької школи в Україні стали сучасні соціокультурні трансформації. Новий час вимагав створення освітніх структур, які в своїй діяльності сповідують принципи дитиноцентричності, гуманізації, орієнтуються на розвиток особистості дитини, її творчих начал, індивідуальних інтересів та мистецьких здібностей.

Культурологічна функція є важливою в системі педагогічного забезпечення мистецької освіти. Її сутність в орієнтації навчальної діяльності на розвиток загальної і художньої культури дітей. Культурологічний вплив забезпечує образне сприйняття мистецтва, спонукаючи учнів до асоціювання образів, розвиває уміння засвоїти мистецькі надбання та емоційно-художній досвід, сформувати особисте ставлення до результатів творчої діяльності митців, творчих колективів, виконавських шкіл [43, С. 7 – 8].

Підсумовуючи викладене, констатуємо, що зазначені функції тісно пов'язані між собою, забезпечують реалізацію структурних компонентів початкової мистецької освіти та її ефективність.

1.2. Естетичний розвиток дітей та молоді як складова частина виховного процесу.

Естетичне виховання дітей було і залишається однією з найважливіших проблем у світоглядній культурі суспільства. В ХХІ ст. інформаційні зрушення та глобалізаційні процеси визначили період прагматичних цінностей. Наразі невілюються, а іноді й руйнуються духовні основи суспільства, в результаті чого знижується естетико-емоційна

свідомість особистості. Також констатуємо розширення впливу технологізації та масової культури на молоде покоління, що призводить до девальвації естетичних смаків та уподобань.

Необхідність усвідомлення та вирішення даної проблеми порушила широке обговорення в середовищі науковців, педагогів-практиків та громадських спільнот, які дійшли висновку, що протистояти втраті моральних цінностей та естетичних орієнтирів дітей і молоді має мистецька освіта – оновлена за змістом, формами та педагогічними методиками викладання. Формування духовного потенціалу, поєднання пізнавальної, моральної та естетичної складових, гармонійний розвиток та творча самореалізація – головна мета мистецької освіти сьогодення.

Аналізуючи теорію естетичного виховання маємо зауважити, що її філософською основою є естетика – наука про закономірності художнього освоєння дійсності людиною, яка сприймає та перетворює її за законами краси. Суть і форми відображення дійсності в діяльності індивіда відповідають його розумінню прекрасного, тобто довершеного за формою і змістом. В художній діяльності та взаєминах з іншими людиною орієнтується на такі поняття як досконале, (тобто довершене, витончене), гармонійне (досконале поєднання усіх якісних і кількісних складових та характеристик явища/предмету), естетична цінність (значущість, яка є основою ставлення до конкретних речей та явищ) тощо. Предметною сферою естетики як науки є дослідження чуттєвої культури людини, природи естетичного, художнього таланту та творчості особистості. Ці напрями зумовлюють мету, завдання, сутність естетичного виховання особистості, критерії оцінки її естетичного розвитку [19].

В попередньому підрозділі ми зазначали, що на переконання вітчизняних дослідників (зокрема, Г. Падалки, О. Рудницької, Т. Турчин, О. Щолокової) предметом теорії мистецької освіти є сукупність форм організації навчального процесу, педагогічних методів, прийомів і засобів та інших складових і атрибутів мистецького навчання і виховання [34; 43;

44; 59; 70 – 73; 85]. Тож, в межах нашої роботи доцільно визначити сутність та зміст поняття *естетичного виховання*, як фундаменту всебічного гармонійного розвитку.

В дисертаційному дослідженні науковиця О. Сироечко подає таку трактовку: естетичне виховання є цілеспрямованою діяльністю особистості щодо розвитку вміння сприймати, розуміти та естетично оцінювати факти, явища, процеси реального світу на основі знань і практичних умінь у певному виді мистецтва [63, С. 184].

В науково-педагогічному дискурсі естетичне виховання розглядають як визначальну складову виховного процесу, спрямовану на формування здатності дитини бачити прекрасне у житті, сприймати і перетворювати дійсність за законами краси в усіх сферах діяльності людини, орієнтуватися на пошук власного місця в навколишньому світі, мотивувати активну життєву позицію дитини відповідно до сформованих ідеалів, системи морально-ціннісних і естетичних орієнтирів. Важливо, що таке умотивоване звернення до емоцій учнів, направлене на здатність сприймати, співпереживати, оцінювати, розуміти і створювати прекрасне, спонукає до творчої самореалізації в мистецтві і повсякденній праці. Естетичне ставлення до навколишньої дійсності виявляється в тому, що дитина не лише захоплюється красою природи, пам'ятками культури і мистецтва, а й розуміє необхідність їх збереження та захисту як культурного надбання народу.

Важливим напрямом естетичного виховання молодого покоління є розвиток внутрішньої свободи, здатності до об'єктивної самооцінки і саморегуляції поведінки, почуття власної гідності, поваги до себе, відповідальності за свої вчинки, розуміння і потреба постійного морального самовдосконалення.

Прикметно, що сучасна початкова мистецька освіта чітко окреслила пріоритетні завдання та напрацьовані специфічні методи цього виховання. Вони гармонійно поєднують естетичний і загальний розвиток особистості з

урахуванням індивідуальних і психологічних особливостей організації впливу на здобувачів мистецької освіти різного віку.

Естетичне виховання забезпечує комплексний підхід до розвитку особистості через реалізацію низки завдань та соціокультурних функцій.

Розглянемо та охарактеризуємо їх детально.

- Виховання в дитини почуття прекрасного, вміння бачити і розуміти красу в навколишньому світі та повсякденній діяльності;
- Сформувати систему цінностей та естетичних орієнтирів;
- Систематично розвивати естетичне сприйняття, естетичне уявлення, формувати основи естетичного смаку, що стануть базою подальшого розвитку особистості;
- Розвивати індивідуальні естетично-творчі здібності дитини, спонукати до самовираження в мистецькій діяльності;
- Ототожнювати себе як суб'єкта навколишнього світу, формувати бажання та вміння жити за законами духовної краси.

Сучасна дитяча мистецька школа органічно включена в процес навчання, естетичного розвитку та виховання особистості, який розглядається у таких *аспектах*:

- складова частина духовного та художньо-емоційного розвитку у процесі формування гармонійної особистості;
- збагачення чуттєвого досвіду та емоційної сфери дитини, підвищення її пізнавальних можливостей, вплив на фізичний розвиток і психологічну стабільність;
- засіб розвитку творчих здібностей дитини, що забезпечують розуміння і сприйняття творів мистецтва, здатність оцінки і критичного ставлення до культурно-мистецьких явищ, збереження та примноження національних мистецьких традицій, толерантного ставлення до культурних надбань інших народів;

- спеціально організований цілеспрямований навчальний процес формування навичок і вмінь у сфері різних мистецтв, творчої та виконавської діяльності, а також фахових мистецьких якостей і естетичної свідомості майбутніх музикантів, акторів, хореографів, художників тощо [24, С. 10].

Виховання дітей засобами мистецтва становить предмет художнього виховання. Розуміння і оцінка краси в житті і мистецтві виховує почуття дитини, розвиває розумові здібності, уяву і фантазію. Потяг до прекрасного викликає у учнів зацікавленість, духовну насолоду, почуття задоволення і радості. Мистецтво стає джерелом позитивних емоцій, а дитина в процесі навчання проходить шлях від сприйняття краси, емоційного відгуку на неї до розуміння і формування естетичних уявлень, суджень і оцінок творів та явищ мистецтва. Впливаючи на почуття дітей, прекрасне породжує думки, формує інтереси.

Важливо також додати, що важливими умовами та запорукою ефективною реалізації естетичного виховання є: створення в навчальному закладі належних умов, музично-естетичного середовища, позитивного емоційного клімату; формування толерантного виховного впливу музичних явищ через педагогічну діяльність викладачів; забезпеченням умов для самостійної музично-творчої діяльності особистості.

У процесі естетичного виховання формуються естетична свідомість і поведінка індивіда. Відповідно до поставлених в нашому дослідженні завдань охарактеризуємо базові поняття.

Естетична свідомість розуміється як сукупність поглядів, знань, суджень, оцінок, ідей та ідеалів. Це – форма духовного буття суспільства, полягає у взаємодії людини та реальності, суб'єктивного та об'єктивного, осягнення довкілля і художньо-емоційне освоєння дійсності. Усвідомлюється через індивідуальні естетичні почуття, переживання, оцінки, смаки, ідеали тощо, концентровано виражається в мистецькій творчості та естетичних поглядах.

Естетичні почуття починають формуватися в ранньому дитинстві, надалі розвиваються відповідно до різноманітних форм практичної діяльності індивіда, його соціально-культурних комунікацій та навчання. це духовна категорія, що означає певний рівень соціалізації індивіда, сформовані особливі почуття насолоди, які відчуває людина, сприймаючи прекрасне в дійсності й у творах мистецтва.

Естетичні потреби – внутрішня необхідність індивіда в досягненні певних естетичних цінностей і розвитку умінь. Вони базуються на основі естетичних почуттів і втілюються в *естетичний смак*, який виявляється у здатності індивідуального відбору із сукупності естетичних явищ і предметів тих, які найбільше відповідають її поглядам і ідеалам та породжують позитивні відчуття. Естетичний смак дає можливість правильно оцінювати прекрасне, спираючись на власні естетичні уподобання, переконання та систему цінностей особистості. Розглядається в соціальній площині, оскільки формується як результат навчання, виховання та саморозвитку, є показником цілісності людської індивідуальності [67].

В процесі естетичного виховання відбувається формування *естетичного ідеалу*, який являє собою уявлення людини про прекрасне, до чого вона прагне, на що рівняється. Це своєрідний зразок, еталон з позиції якого особистість оцінює явища, предмети дійсності, моделі поведінки, твори мистецтва та ін. Естетичний ідеал відображає індивідуальні орієнтири індивіда про красу та її критерії.

Також формується *естетика поведінки*, що є важливою складовою в контексті соціального буття особистості. Набуття рис прекрасного у вчинках, діях, зовнішньому вигляді, манерах і формах особистого і фахового спілкування з людьми, суспільної поведінки індивіда, його ставлення до оточуючих, праці, відпочинку та дозвілля тощо.

Усі зазначені нами якості не даються людині від народження, а є результатом зовнішніх виховних впливів соціокультурного і освітнього середовища, самовиховання, художньо-творчої діяльності, яка передбачає

формування і реалізації певних умінь, навичок, здібностей, гармонізації себе і світу безперервно та протягом усього життя [19].

Під час естетичного сприйняття оточуючого світу, соціальних і культурних подій та явищ завжди виникають певні емоції. Завдання виховання – створити умови, які б сприяли формуванню емоційної сфери учнів, допомогли навчити розуміти й оцінювати красу, розрізняти красиве від потворного. Багатство емоційної сфери людини свідчить про її духовне багатство. В контексті цього можливості і ресурси мистецтва дуже багаті.

Науковці дійшли висновку, що естетичне виховання здійснює безпосередній вплив на художньо-творчу діяльність, містить художню концепцію, інформацію, визначає естетичний зміст, характер і форму мистецьких творів.

Існують різні *форми організації естетичного виховання*. Розрізняють індивідуальні, групові, масові, а також урочні та позаурочні форми організації мистецького виховання. Їх вибір педагогом залежить від типу навчальних занять, принципу керівництва творчою діяльністю дітей, поставлених завдань та вибору методів їх досягнення, об'єднання груп, виду мистецької діяльності, індивідуальних особливостей учнів тощо. Для дітей молодшого віку це самостійна художня діяльність, під час якої дитина накопичує досвід та емоційні враження, задовольняє індивідуальні потреби в творчості – образотворча діяльність, музика, театралізовані ігри, розваги та свята. Для цієї категорії зазвичай обирають екскурсії на природу, святкову вулицю/площу, музей.

Естетичний розвиток та виховання середніх та старших учнів здійснюється з метою розширення фахових знань, ознайомлення з кращими зразками світової та національної культурно-мистецької спадщини, виконавськими школами та традиціями; залучення до діяльності в галузі мистецтва, формування відчуття відповідальності та вміння спільної роботи у творчому виконавському колективі; забезпечення творчої реалізації та самовираження дитини. У процесі художньої діяльності дитина отримує

навички ставити цілі і досягати їх, передбачати шляхи реалізації творчого задуму, виявляти витримку, цілеспрямованість, зосередженість нестандартності та креативності. Мистецтво виконує об'єднавчу функцію, є засобом спілкування і взаєморозуміння, єднання дітей у спільних емоціях, переживаннях і діях.

Крім бесід, лекцій, диспутів, тематичних вечорів, вечорів на естетичну тематику, цінною в естетичному вихованні є залучення учнів у гуртки художньої самодіяльності, літературні об'єднання, шкільні театри, мистецькі колективи, а також їх активна участь в різноманітних конкурсах, урочистостях, святах і концертах, що проводяться як в навчальному закладі, так і мистецькою спільнотою територіальної громади.

Ще один аспект естетичного виховання дітей на який варто звернути увагу – участь батьків у цьому процесі. Саме в межах сім'ї початково створюються сприятливі умови для прищеплення естетичних смаків дітям. Важливим є належне естетичне оформлення квартири, наявність бібліотеки, мистецьких журналів, встановлених сімейних традицій спільного читання літератури, перегляду та обговорення телепередач, прочитаних книжок, сімейний відпочинок на природі, відвідування театрів, музеїв, культурно-мистецьких заходів.

Висновки до 1 розділу

Мистецька освіта – процес навчання, виховання, самовиховання особистості засобами різноманітних видів мистецтв. Спирається на положення гуманітарних наук та має міждисциплінарні зв'язки з комплексом дисциплін: філософією, естетикою, етикою, педагогікою та психологією, мистецтвознавством, культурологією, історією та теорією мистецтва, предметами інформаційного циклу.

Як форма духовної культури мистецька освіта має виховне призначення, яке визначається в естетизації людського життя, в активізації в ній творчого початку.

Засобами мистецької освіти реалізуються важливі соціокультурні функції: освітньо-виховна, розвивальна, естетична, культурологічна, духовно-творча, комунікативна, гедоністична. Установлено, що зазначені функції пов'язані між собою, забезпечують реалізацію структурних компонентів початкової мистецької освіти та її ефективність.

Сучасне естетичне виховання ґрунтується на досвіді, традиціях і сучасних досягненнях вітчизняної та світової мистецької освіти. В процесі навчання враховують актуальні потреби особистості у художньо-творчій активності, комплексному впливі на формування естетичної свідомості, розвитку світоглядної орієнтації, естетичного смаку через ознайомлення з творами мистецтва. А також залучення здобувачів освіти до багатогранного творчого процесу, заохочення до самостійної художньої діяльності, реалізації власних здібностей і талантів.

Важливу роль в естетичному вихованні дітей відіграє мистецька освіта. На уроках із навчальних предметів учні не лише здобувають певні теоретичні знання з конкретних видів мистецтва, а й набувають відповідних практичних умінь та навичок, як от виконавства, творчої діяльності в колективі, розвивають свої мистецькі здібності, індивідуальні нахили.

Неоціненною в естетичному вихованні є участь учнів шкіл у творчих виконавських колективах (оркестрових, вокально-хорових, хореографічних, театральних) тощо, підготовці і участі в концертах, фестивально-конкурсних змаганнях, публічних виступах та мистецьких заходах громади.

Багатоаспектні завдання естетичного виховання можуть бути вирішені на основі розвитку таких важливих особистісних якостей, як витримка, цілеспрямованість, ініціативність, креативність, здатність своєрідно сприймати світ.

РОЗДІЛ 2. ПОЧАТКОВА МИСТЕЦЬКА ОСВІТА УКРАЇНИ В УМОВАХ ОСВІТНІХ РЕФОРМ ТА СОЦІОКУЛЬТУРНИХ ТРАНСФОРМАЦІЙ

2.1. Застосування освітніх та виховних практики в дитячій мистецькій школі.

Творення нової системи початкової дитячої мистецької освіти в Україні актуалізувало питання реформування організації навчально-виховного процесу, висунуло нові вимоги до змісту та якості надання освітніх послуг. Передусім, впровадження зазначених зміни зумовлені сучасними політичними та соціально-економічними змінами в країні, процесами подальшої демократизації та інтеграції у світове культурне співтовариство.

На законодавчому рівні, спираючись на державні і громадські інституції, ініціативи фахового середовища, були затверджені нормативно-правові документи, які визначили сутність, структуру, оновлений зміст сучасної мистецької освіти, окреслили перспективи її подальшого розвитку. Відповідно до Закону України «Про освіту» (2017 р.) сучасну структуру вітчизняної початкової мистецької освіти складають три рівні та визначені відповідні види мистецтва, а саме:

Елементарний підрівень – включає музичне мистецтво (інструментальне, хорове, фольклор); образотворче/декоративне мистецтво; хореографічне/циркове мистецтво;

Базовий (середній) підрівень має розширений перелік видів мистецтва за яким здійснюється підготовка здобувачів – музичне мистецтво (інструментальне, вокальне, хорове, фольклор); образотворче/декоративне мистецтво; хореографічне / циркове мистецтво; театральне мистецтво; кіно-/телемистецтво/мультимедіа.

Поглиблений підрівень передбачає надання освітніх послуг за спеціальностями музичне мистецтво (інструментальне, вокальне, хорове, фольклор); образотворче/декоративне мистецтво; хореографічне/циркове мистецтво; театральне мистецтво; кіно-/телемистецтво/мультимедіа [55].

Положення про мистецьку школу (2018 р.) узагальнило напрацювання щодо функціонування навчальних закладів в нових умовах соціокультурного розвитку держави, а також визначає порядок організації діяльності мистецьких шкіл сфери культури, що є закладами спеціалізованої мистецької освіти (музична, художня, хореографічна, хорова, школа мистецтв тощо), які надають початкову мистецьку освіту. Пріоритетними напрямками позашкільної освіти визначено художньо-естетичний та мистецький. Вони забезпечують оволодіння здобувачами знань у сфері вітчизняної і світової культури та мистецтва, розвиток їх творчих здібностей, набуття практичних навичок, спеціальних мистецьких виконавських компетентностей у процесі активної мистецької діяльності [49].

Наразі, мистецька школа набуває статусу середовища в якому здійснюється художньо-естетичний розвиток особистості, розкривається його творчий мистецький потенціал, формуються практичні (у тому числі виконавські) компетентності початкового рівня в обраному виді мистецтва.

У п. 9 Положення конкретизовані *зобов'язання мистецької школи* щодо надання освітніх послуг здобувачам:

- надавати здобувачам якісні мистецько-освітні послуги, забезпечувати якість початкової мистецької освіти;
- виконувати стандарти початкової мистецької освіти;
- створювати умови для реалізації індивідуальних освітніх траєкторій здобувачів в межах освітніх програм, набуття ними відповідних компетентностей;
- впроваджувати систему внутрішнього забезпечення якості освіти;

- дотримуватися вимог законодавства з питань організації навчально-виховного процесу, підвищення кваліфікації педагогічних та інших працівників, господарської та фінансової діяльності тощо [49].

Прикметною ознакою сучасних трансформацій та процесу модернізації мистецької освіти є якісні зміни, які відбуваються не лише в її структурі, а і у змісті. Зокрема формується її гуманістична парадигма; основою художнього навчання і виховання визначена національна складова; важливим є перехід до особистісно-орієнтованого підходу у процесі навчання мистецтва; характерною рисою навчально-виховного процесу є єдність раціональних і емоційних, об'єктивних і суб'єктивних, свідомих і підсвідомих способів освоєння мистецтв.

Щодо модернізації початкової мистецької освіти, то на думку багатьох вчених та практиків її сутність полягає у наступному:

- впровадженні інновацій в зміст навчання та створення сприятливих педагогічних умов для цього;
- у розробці нових педагогічних методів і форм освіти, удосконаленні традиційних та їх ефективному поєднанні в навчальному процесі;
- у визначенні принципів початкової мистецької освіти, що забезпечать орієнтацію на творчу індивідуальність учнів, їх таланти, мистецькі уподобання та прагнення творчого самовиявлення і реалізації.

Так, Т. Турчин в дисертаційному дослідженні дає таке визначення: «... модернізація – це процес і результат забезпечення її прогресивного розвитку, оновлення норм і вимог, змісту і методичних підходів до навчання, розвитку і виховання особистості у світлі соціальних завдань, які реалізуються на всіх етапах навчання людини» [72, С. 12]. Тож, вчена розглядає процес модернізації як перехід від традиційного до створення сучасного в освіті.

Про об'єктивну необхідність модернізації змісту освіти зазначають в наукових доробках Г. Пустовіт, О. Сироеженко та ін. Основою та умовою цього процесу вчені вбачають в реалізації парадигми особистісно

зорієнтованого навчання, застосування принципу гуманізму, який спрямований на індивідуалізацію виховання вільної особистості, пріоритету її творчих інтересів, якнайповнішого задоволення пізнавальних потреб, виявлення і реалізацію мистецько-творчого потенціалу учнів [63, С. 105; 65].

Такими, що відповідають сучасним трансформаціям галузі є обґрунтовані висновки О. Жебровського про необхідність запровадження в практику початкової мистецької освіти і виховання інноваційної моделі цілісного освітнього простору центром якого має стати учень з його інтересами, потребами, цінностями та ідеалами [20]. Реалізацію цього завдання забезпечать впровадження нових підходів до організації навчально-виховного процесу, серед яких: *особистісно орієнтований* (спрямований на досягнення успіху в навчанні і творчості, розвиток художніх здібностей), *особистісно діяльнісний* (орієнтація на практичну соціально значущу діяльність, спрямований на розвиток художніх умінь і здатності застосовувати їх у навчальній та соціокультурній практиці), *компетентнісний* (сприяє формуванню предметних, міжпредметних і ключових компетентностей), *ціннісно-мотиваційний* (формування системи цінностей і мотивацій до навчання та саморозвитку), *соціально адаптаційний* (адаптація дитини до соціальних викликів, реалій сьогодення), *інтегративний* (виражається в акцентуванні взаємодії різних видів мистецтва в рамках освітньої галузі та пошуку міжпредметних зв'язків із предметами інших освітніх галузей, інтеграції шкільного навчання мистецтв із соціокультурним середовищем) та ін. [33]. Поділяючи погляди вченого, зауважимо, що такі інновації сприятимуть оптимізації навчального процесу, забезпечать єдність інтелектуального, духовного і фізичного розвитку учнів, зорієнтують на реалізацію індивідуальних здібностей та творчого потенціалу [20].

Застосування освітніх та виховних практики в дитячій мистецькій школі передбачає їх поєднання у єдиний педагогічний процес. Така цілісна

система навчання, розвитку та естетичного виховання передбачає встановлення неформальних комунікацій педагога та учнів, вільне самовиявлення та вибір форм навчальної і творчої діяльності, мотивацію внутрішніх установок вихованців, високу педагогічну майстерність вчителя, психологічний комфорт та сприятливі умови навчання [63, С. 109]. За цих умов професійна компетентність педагога набуває важливого значення, зокрема в процесі чіткої постановки завдань відповідно до інтересів та здібностей дитини, проектування навчально-виховного процесу та моделювання стосунків з вихованцями. Особистісно-орієнтована технологія також підсилює роль і значення учня в освітньо-виховному процесі, його самооцінку орієнтацію на самовдосконалення та реалізацію творчих потенцій.

Аби така модель взаємодії була ефективною, фахівці наголошують на доцільності дотримуватися таких принципів:

- діалогізація педагогічної взаємодії – позиції педагога і вихованця повинні бути рівноправними;
- проблематизація – педагог актуалізує, стимулює тенденцію дитини до особистісного зростання;
- персоналізація – важливо включити у взаємодію елементи особистісного досвіду, які не відповідають рольовим очікуванням і нормативам;
- індивідуалізація – виявлення і розвиток загальних і спеціальних здібностей, вибір адекватних віковим та індивідуальним можливостям змісту, форм і методів [63, С. 109].

В Концепції сучасної мистецької школи наголошується на визначальній ролі мистецької освіти в розвитку національного культурного середовища. Її головна місія – виявляти, плекати й розвивати здатність до творчості в кожного, хто виявив здібності та бажання навчатися мистецтву [49]. Соціокультурні трансформації сьогодення, процеси децентралізації та реформування освіти спонукали вітчизняні мистецькі навчальні заклади до

зміни стандартів діяльності, оновлення змісту і форм роботи, розуміння місця мистецьких шкіл у локальних культурно-освітніх просторах. Наразі, це середовище для розвитку творчості і талантів дітей, заклад де формується система ціннісних і моральних орієнтацій, естетичних смаків, креативного мислення, мистецької самореалізації.

Прогресивна фахова освітянська громадськість акцентує увагу на необхідності побудови вітчизняної системи мистецької освіти, яка б спиралася на національні традиції освітянської галузі, поєднувала багаторічний успішний досвід з освітніми інноваціями, вивчала та широко впроваджувала в практику світові здобутки мистецького навчання молоді.

Відповідно до оновленого змісту початкової мистецької освіти сучасні освітні та виховні практики, які наразі застосовуються в процесі навчання, розвивають її академічне, автентичне народне та сучасне спрямування, базуються на кращих зразках українського і світового мистецтва, включають в навчальний репертуар народні фольклорні та сучасні твори, знайомлять учнів з різними жанрами, стилями, напрямками та техніками мистецтва.

Провідні педагоги-практики та науковці як позитивний момент визначають *оновлення підходів до організації навчання*, автономію та самостійність викладача у формуванні програм навчальних дисциплін, застосування освітніх методик та прийомів, розподілу навчального художнього матеріалу тощо. Наразі вчитель самостійно визначає обсяг годин на вивчення окремої теми навчальної програми, за необхідності змінює порядок вивчення тем, має можливість обирати мистецькі твори для ілюстрування викладеного теоретичного матеріалу та для формування практичних виконавських навичок, орієнтуючись на навчальну тематику, художньої якості обраних творів, враховуючи програмні вимоги та індивідуальні мистецькі смаки і здібності учнів. Вільне бачення педагога також у розробці художньо-практичних завдань та ігрових вправ для учнів, концепцію цілісної побудови заняття, застосуванні

інформаційних технологій тощо. Пріоритетними стають такі види діяльності, як інтерпретація художніх творів у культурологічному контексті, виконання індивідуальних і колективних проєктів, також доцільно використовувати міжпредметні зв'язки й з іншими освітніми галузями: мови і літератури, комплексу історичних дисциплін, комп'ютерної грамотності та ін. [33].

Такі заходи сприяють створенню особливої піднесеної атмосфери під час занять, забезпечують інтерес вихованців до навчання та досягнення мистецтва, розвивають здатність дитини емоційно реагувати на художні твори, глибше розуміти їх сенс, надихають на творчість.

Важливою складовою модернізації початкової музичної освіти та її інноваційних змін має стати *гедоністична орієнтація* навчально-виховного процесу. Першочерговим завданням та результатом мистецького навчання має стати отримання учнями естетичної насолоди, задоволення від власної творчої діяльності та спілкування з прекрасним [72, С.17 – 18].

2.2. Проблеми поєднання сучасних інформаційних технологій з традиціями академічного викладання.

Технічний прогрес та швидкі темпи інформатизації суспільства зумовлюють інтенсивний розвиток усіх сфер його існування, в тому числі й освітньої. Розширення інформаційного простору впливає на потреби здобувачів мистецької освіти. Наразі, запорукою успішного навчання стало оволодіння і широке використання учнями інформаційно-комунікативними та мультимедійними технологіями, які є чинниками та інструментами засвоєння знань, формування умінь і навичок [80, С. 5]. Модернізація мистецької освіти передбачає впровадження інформаційно-технологічних нововведень, визначає необхідність об'єднання та поступової інтеграції ІКТ з традиційними методиками навчання. Це забезпечить швидкий інформації

та її більш досконале застосування в навчанні, а в подальшому – у фаховій творчій діяльності.

В науковому середовищі комп'ютерні технології навчання визначають як процес збору, переробки, передачі інформації, що несе навчальну функцію за допомогою комп'ютерної техніки. Комп'ютерні технології поєднують технічні пристрої, програмне й навчальне забезпечення. Комп'ютеризація освіти передбачає розробку навчального процесу поєднуючи нові і традиційні інформаційні технології [38, С.280 – 281].

Впровадження дистанційного навчання в мистецькій освіті – закономірний процес розвитку і адаптації освітньої галузі до викликів і умов сьогодення. Карантинні обмеження та воєнний стан у продовж останніх років спонукали освітян до реагування на складні обставини, змусили впроваджувати нові моделі та форми організації навчально-виховного процесу, шукати дієві способи передачі знань учням. Перед навчальними закладами постала необхідність вирішити кадрові, організаційні питання, проблеми технічного забезпечення, розширення та використання інтернет-ресурсів тощо.

Специфіка мистецького навчання, а саме забезпечення творчого розвитку дітей засобами індивідуальних і групових заняття, які формують компетенції і практичні виконавські навички в певному виді мистецтв тощо, актуалізували вимогу виваженого поєднання традиційних форм навчання з інтерактивними технологіями. Академічна свобода викладання, вільний вибір форм і методів навчання, можливість провадження дистанційної роботи забезпечили викладачам можливість обирати та організовувати навчальний процес за допомогою інформаційно-комунікаційних онлайн сервісів та освітніх платформ, як от:

- Zoom – програма для організації конференцій, групових та індивідуальних навчальних занять, забезпечує можливість запису, демонстрації екрану, використання дошки тощо;

- Classtim – платформа для створення інтерактивних навчальних додатків, забезпечує аналітику освітнього процесу, реалізує стратегію індивідуального підходу;
- Moodle – безкоштовна відкрита система, надає можливість проводити відеоконференції, подавати навчальний матеріал у різних форматах (текстовий, відео, презентація, веб-сторінка), здійснювати опитування, тестування, давати учням самостійні завдання та отримувати від них файли;
- Google Classroom – безкоштовний веб-сервіс, який дозволяє організувати онлайн навчання, використовуючи текстову, відео та графічну інформацію;
- Google Meet – ще одна програма для організації конференцій, які не обмежені в часі;
- додаток-месенджер Viber дозволяє створювати закриті групи та чати, обговорювати певні теми, надавати інформацію і навчальні завдання;
- відеохостинг YouTube – на якому можна знайти різнопланову інформацію, пояснення складних тем авторитетними педагогами, митцями (акторами, музикантами), науковцями та ін. [36, С. 9 – 12].

Проаналізовані нами платформи та онлайн інструменти сьогодні широко використовуються в навчальному процесі педагогами мистецьких шкіл, вони підходять для організації індивідуальних та групових занять музичних відділів (вокальних, фортепіанних, інструментальних, класів теоретичних дисциплін). Хореографічні відділення в більш складній ситуації, оскільки специфіка навчання передбачає практичні заняття, під час яких вихованці засвоюють матеріал технічно.

Найбільш вживаною формою роботи в мистецькій школі стали онлайн та відеоуроки, вебінари (для старших класів), інтерактивні завдання, ігри та тренінги, перегляд відеозаписів концертів, театральних, оперних і балетних вистав, прослуховування записів оркестрових творів, виступів мистецьких

колективів, солістів-виконавців з метою їх подальшого аналізу та обговорення.

Практика очного і дистанційного навчання доводить корисність та ефективність таких занять, оскільки вони по-перше розширюють мистецький кругозір дітей, по-друге сприяють знайомству з такими поняттями як мистецькі прийоми, звучання, техніка гри на музичних інструментах, сценографія, хореографічна постановка, звукотехнічне забезпечення концертів, робота художників по костюмам тощо. Таким чином, застосування інформаційно-комунікативних технологій на уроках сприяє формуванню у здобувачів освіти фахових мистецьких і виконавських компетенцій.

Також акцентуємо увагу на тому, що програми Google Meet, Zoom та Skype, поєднавши в собі можливості одночасного передавання голосу та зображення у форматі відеоконференцій, значно оптимізували процес дистанційного навчання. Розповсюдженою стала практика використання цих програм під час проведення академконцертів, творчих виступів на екзаменах з інструментального та вокального мистецтва, концертних програм, участі в дистанційних та онлайн конкурсах і фестивалях дитячої творчості, що дозволяє значною мірою реалізовувати здібності вихованців, урізноманітнити напрями діяльності мистецьких шкіл.

Формою самостійної роботи учня є робота з електронними посібниками, опрацювання аудіо та відеоматеріалів, інших інтернет-ресурсів на які дає посилання педагог, виконання домашніх завдань [36, С. 15 – 16]. Учні отримують основи проектної діяльності, вчать самостійно отримувати інформацію, уміння систематизувати, узагальнювати її, робити логічні висновки. Орієнтуючись на творчий підхід та результативність, педагоги пропонують дітям цікаві за змістом і формами самостійні завдання:

- альбом з фотографіями видатних митців (композиторів, балетмейстерів-постановників, виконавців, їх виступів);

- комп'ютерна газета з визначеної вчителем тематики (до міжнародного дня музики, про творчість митця, про популярний фестиваль або конкурс, про участь учнів школи в культурно-мистецьких проектах громади) тощо;
- відеофільм, відеоролик з найуспішніших виступів творчого колективу/солістів мистецької школи;
- мультимедійна комп'ютерна презентація теми навчального предмету.

Доречно зауважити, що мультимедійна презентація, як комп'ютерна технологія, є цікавою як в лекційній роботі педагога, так і в навчальному процесі учнів. Наочність, доступність, ілюстративність, інтерактивність та індивідуалізація вирізняють її з-поміж інших складових навчання. В мультимедійній презентації поєднуються різні види інформації – текст, графіка, схеми, відео, звук, анімація, різні елементи оформлення, що допомагає якнайдовше утримувати увагу учнівської аудиторії, зосередитися на певних акцентах, запам'ятати їх. Важливим є вибір і естетичне поєднання кольору, шрифту, фону. Для творчої аудиторії така форма подачі навчального матеріалу створює систему яскравих образів, змістовно наповнених, чітко структурованих у відповідності до поставленої мети.

В навчанні мистецтву використовують і інші види презентацій:

- презентація музичних/хореографічних творів – передбачає прослуховування твору; вибір ілюстративного матеріалу, який відповідає змісту і жанру твору; подачу структурованої інформації про історію створення твору мистецтва, автора, історичну епоху; різні інтерпретації його виконання.
- презентація до розучування твору – містить ілюстративний матеріал; коротке роз'яснення ідейно-художнього замислу, образів; вокальні чи ритмічні вправи тощо.

Структура презентації визначається її метою та типом, які обираються відповідно до віку та рівня підготовки учнів. Кожен слайд несе відповідне

сміслові навантаження, однак їх кількість не повинна переобтяжувати навчальний матеріал, добре сприйматись з емоційної точки зору.

Презентація є ефективним засобом привернути увагу учнів до певної теми, мистецької події, явища. Для учнів – це форма творчого самовиявлення, набуття навичок використати можливості і потенціал інформаційних технологій.

Також мусимо констатувати, що дистанційне навчання – це ще й активна взаємодія викладача з учнями та батьками, оскільки навчання в такому форматі вимагає від дітей зібраності, відповідальності, самодисципліни, а від батьків – підтримки та організаційної допомоги для роботи вдома при користуванні технічними засобами, мобільними пристроями тощо.

Сьогодні, маючи певний досвід, викладачі мистецьких шкіл зазначають, що використання в навчальному процесі інформаційно-комунікативних технологій безперечно мають недоліки (передусім технічного рівня), однак забезпечують певні переваги, які дозволяють ефективніше вирішувати навчальні завдання:

- значно підвищити наочність навчального процесу за рахунок представлення учням ілюстративного матеріалу – відео та аудіозаписів, мультимедійних презентацій;
- полегшити пошук інформації із різних джерел, як викладачам в процесі підготовки до занять, так і учням в ході виконання самостійних і практичних завдань з мистецьких дисциплін;
- виконувати контроль навчальних досягнень [6].

Домінуючі позиції дистанційного навчання в період пандемії коронавірусної хвороби COVID-19 призвели до появи в освітньому просторі України музичних онлайн-шкіл, які зайняли свою нішу в галузі та зосередили діяльність по забезпеченню мистецьких потреб і інтересів певних верств населення.

Наше дослідження показало, що запроваджені ІКТ в мистецьких школах поступово переходять від одноразових проєктів у системний процес, який охоплює всі види діяльності. Сьогодні створюються шкільні медіацентри (теле-відеостудії, студії звукозапису, радіоцентру), які стануть для здобувачів базою по оволодінню ними інформаційної та медійної культури, навичок створення фонограм, відеокліпів для талановитих вихованців школи чи переможців конкурсів, створення аудіо- та відеовітань та ін., і як перспектива – їх просування та популяризація в мережі інтернет. Така організація позаурочних форм роботи з медіа ресурсами значною мірою урізноманітнить творчу діяльність школи, сприятиме мистецькій реалізації учнів та авторитету навчального закладу.

З огляду на зазначене, можна констатувати, що інформатизація мистецької освіти виконає роль певного фактору мотивації та професіоналізації знань, вмінь і навичок учнів. Поєднання традиційних та інноваційних методів навчання удосконалює навчальний процес. Застосування сукупності засобів ІКТ забезпечує створення середовища, яке сприятиме задоволенню інтелектуально-професійних та потреб усіх учасників освітнього процесу.

2.3. Формування педагогічної майстерності та авторитету викладача дитячої мистецької школи.

Кадрове забезпечення мистецьких шкіл – основа якості мистецької освіти. Початкову мистецьку освіту здійснюють педагогічні працівники, які мають фахову передвищу або вищу мистецьку освіту відповідного спрямування. Саме вони і є її рушійною силою навчального закладу.

Швидкі трансформації сучасного соціокультурного середовища, впровадження реформ в освітній сфері актуалізували вимоги до педагога мистецької школи. Сьогодні – це кваліфікований фахівець, який володіє прогресивним розумінням форми та змісту матеріальних і духовних

цінностей в мистецькій галузі, а також здатен донести цю інформацію до своїх підопічних [96]. Основу професії викладача мистецької школи складаю мистецтво (за певними видами) та педагогіка, а ціннісними орієнтирами є мистецькі надбання та учні. В процесі взаємодії цих складових формуються ціннісні пріоритети педагогічних працівників та естетичне відношення до професії та учнівської спільноти, кожної особистості [38, С. 200]. Комплекс естетичних цінностей і художнього смаку педагога зумовлює його естетично-виховну діяльність в учнівському колективі, покликана впливати на естетичну свідомість вихованців формувати в них якості гармонійної особистості. Через мистецтво відбувається передача і свого роду програмування особистісного ставлення індивіда до оточуючого світу. Художня культура дитина набуває не лише естетичних та чуттєвих характеристик, а й можливостей ціннісного орієнтаційного впливу та вибору, уміння надавати естетичні оцінки [38, С. 201 – 202].

Професійна культура викладача передусім передбачає оволодіння педагогічною майстерністю, разом з тим, враховуючи специфіку сфери професійної діяльності, також необхідно розвивати і її творчий характер, високу ціннісну зумовленість роботи вчителя. Дослідник М. Мороз обґрунтовано акцентує, що викладач сучасної мистецької школи органічно поєднує в собі якості педагога і творчої особистості – митця, є транслятором як педагогічної, так і мистецької культури суспільства [37]. Освітні компетенції та творчі здібності педагога є базовими елементами, які орієнтовані на духовні цінності та загальні світоглядні суспільні парадигми. Професійні навички та уміння у поєднанні з морально-естетичними складниками та суспільною активністю якісно вирізняють вчителя мистецтва та є запорукою його успішної професійної діяльності, сприяють формуванню авторитета в товаристві колег та учнів.

Наразі вчені та практики визначають комплекс базових *ціннісних характеристик* педагога мистецької школи, серед яких:

- висока професійність та творчі мистецькі здібності;
- відповідність функціям професійної діяльності та посадовим вимогам;
- креативність та творчий підхід до організації навчально-виховного процесу та позашкільної роботи;
- педагогічна ініціатива;
- інтелектуальна, мотиваційна, психологічна, методична та проектна компетентність;
- дух лідерства і підтримки;
- сповідування принципів моральності, доброчесності та етичності;
- прагнення до самоосвіти та самореалізації;
- відповідальність за результати своєї педагогічно-викладацької діяльності.

В Положенні про мистецьку школи визначаються основні напрями діяльності та особистого розвитку педагогічного працівника. Наразі, вони включені як базові в статутні документи переважної більшості мистецьких навчальних закладів. Серед пріоритетів – застосування викладачем неформальних підходів до своєї роботи, спрямування педагогічної діяльності на задоволення мистецько-освітніх потреб здобувача, виявлення та розвиток його творчих здібностей, виховання в ньому любові до мистецтва, набуття ним мистецько-освітніх і виконавчих компетенцій. Навчальні заклади прагнуть досягти очікуваних результатів навчально-освітнього процесу орієнтуючись на принцип дитиноцентричності, індивідуальний підхід до організації теоретичних і практичних занять та застосування нових прогресивних методик викладання, встановлення широкого діалогу, толерантного за своєю суттю.

Для підвищення якості кадрового забезпечення мистецьких шкіл в 2022 р. було затверджено Професійний стандарт «Викладач мистецької школи (за видами навчальних дисциплін)». В ньому визначаються *загальні компетентності* педагогічного працівника, серед яких:

- здатність забезпечувати індивідуальний підхід до учнів;
- підтримувати під час навчання сприятливий психологічний клімат та запобігати виникненню конфліктних ситуацій;
- здатність дотримуватися професійних та етичних норм поведінки;
- здатність працювати індивідуально та в команді;
- здатність планувати та організовувати діяльність відповідно до обсягу і особливостей завдань тощо [53].

Також оновлені та затверджені Положення про атестацію та Порядок сертифікації педагогічних працівників мистецьких шкіл. Зазначені документи мають на меті визначити об'єктивні критерії оцінювання якості педагогічної, творчої, організаційної та методичної роботи викладачі, включаючи кількісні і якісні показники, креативність підходів в процесі педагогічної діяльності тощо [53; 49].

Успішна діяльність школи в значній мірі визначається її автономією – академічною, кадровою, фінансовою, можливістю самостійно визначати пріоритети розвитку та вирішувати питання пов'язані з функціонуванням навчального закладу, обирати та розробляти освітні програми, запроваджувати їх в навчальний процес, формувати штат працівників.

Поліпшенню якості та змісту навчального процесу, сприяє той факт, що вчитель мистецької школи має академічну свободу викладання, вільний вибір форм, методів і засобів навчання, що відповідають освітній програмі; має власне бачення структури та змістовного наповнення навчальних дисциплін (предметів), пріоритетності і черговості тем, лекційних та практичних занять, вибору ілюстративного матеріалу і можливість реалізувати їх.

Академічна автономія створює сприятливий простір для професійної діяльності педагога, розширює творчі межі і можливості. Викладач передає учневі не лише знання та інформацію, а й творчий досвід, виступає наставником, мотивує до розвитку, мистецької діяльності, врешті – формує ціннісні орієнтації, естетичні смаки, систему власної самооцінки як творчої

особистості. Під час комунікацій «викладач – учень» встановлюється психологічний і творчий контакт особистостей, взаємна повага, розуміння та авторитет педагога.

Наше дослідження засвідчило, що сьогодні кадрова автономія мистецьких шкіл надала можливість формувати штат педагогічними працівниками, які відповідають визначеній стратегії розвитку навчального закладу, його місії і завданням, є кваліфікованими фахівцями, які забезпечують потреби освітнього процесу. Усе частіше до штату вводять спеціалістів іншого профілю – психолога, фахівця з інформаційних технологій, проектного менеджера та ін., що сприяє активному просуванню навчального закладу на шляху освітніх реформ та децентралізації.

Важливо розуміти те, що викладач мистецтва є активним суб'єктом в процесі власного професійного розвитку, постійно дбає про підвищення фахової майстерності та кваліфікації, прагне самовдосконалення, несе відповідальність за результати своєї педагогічної (викладацької) діяльності [49].

Питання підвищення кваліфікаційного рівня педагогічних працівників також визначені в Професійному стандарті, як базова вимога і необхідна умова успішного навчально-виховного процесу. Зокрема, йдеться, що воно може здійснюватися не рідше, ніж один раз на п'ять років двома напрямками:

- неформальна освіта (тренінги, семінари, семінари-практикуми, вебінари, майстер-класи та ін.);
- інформальна освіта.

Форми і зміст підвищення кваліфікації мають бути спрямовані на формування професійних компетентностей, які визначені у стандарті. Підвищення кваліфікації є необхідною умовою проходження викладачем атестації [53].

Безперервний професійний розвиток також входить до переліку і опису трудових функцій педагога. Важливо моніторити власну педагогічну діяльність та потреби у професійному зростанні; не лише набувати нових

знань і вмінь, підвищувати кваліфікацію, а й вивчати досягнення колег в мистецько-освітній сфері, поширювати власний професійний досвід; прогнозувати інтелектуальний та творчий розвиток.

У педагогічній роботі більше виявляються організаційно-методичні настанови, у мистецькому ж навчанні переважають творчі константи. В таких умовах авторитет педагога підсилюють його власні мистецькі здобутки, виконавська активність, творчий саморозвиток.

Тут варто наголосити, що творчий саморозвиток викладача неможливий без креативності. В науковому дискурсі креативність розуміється як інтегративна здатність особистості до творчості, яка виявляється в різних формах професійної активності, виконує функції індивідуально-творчого розвитку [38, С. 249; 26]. Творчий саморозвиток – вмотивована, рефлексивна діяльність, спрямована на вдосконалення творчих якостей особистості, що забезпечує успішну професійну та життєву самореалізацію [38, С. 250].

Дослідники Н. Овчаренко і Я. Шрамко визначають, що в основі розвитку мотивації творчої діяльності – усвідомлене ставлення викладача до педагогічної діяльності як сфери подальшої самореалізації. Це уміння ставити цілі та досягати їх, використовувати власні розумові резерви та особливі якості – ерудованість, аргументованість, схильність до експерименту, свідомість, уміння вести діалогове спілкування, творчо вирішувати завдання тощо. Разом з тим, творчий саморозвиток педагога визначає його якісні зміни – уяви, фантазії, неординарності, творчого натхнення, незалежності в думках і оцінках мистецьких предметів і явищ. Саморозвиток формує у педагога здатність до проектування, вміння організувати колективну та індивідуальну творчу діяльність учнів, здатність налагоджувати комунікації, визначати пріоритети в процесі досягнення поставленої мети. Важливо, аби педагог чітко усвідомлював власну освітню траєкторію, спирався на свої мотиви, можливості, індивідуальні потреби. Врешті, в процесі творчого саморозвитку

розвивається культура емоцій педагога, його самоаналіз і самооцінка, що забезпечать успішну професійну діяльність.

Ще одна особливість що характеризує вчителя мистецької школи XXI ст. – він повинен бути міждисциплінарним спеціалістом. Окрім вузькопрофільних компетенцій, варто використовувати ідеї та навички з інших кластерів культури та науки – культурології, теорії, історії та практики культури, мистецтвознавства, літератури, філософії, етики та естетики тощо [96, С. 46 – 47]. Засвоєння дітьми навчального матеріалу, його структури – це розуміння усіх його зв'язків з різними галузями знань. В результаті відбувається формування культурологічної освіченості індивіда.

В практиці викладання мистецьких дисциплін педагоги застосовують сучасні форми і методи навчання. На зміну традиційній інформаційній моделі лекції приходять лекції-співбесіди, лекції диспути, перспективними є застосування під час уроку методів порівняння, аналізу, тренінгів тощо. Дискурсивна форма побудови заняття та викладення матеріалу акцентує увагу учнів на головних наративах, надає художнім явищам ціннісні смисли, створює емоційний контекст в процесі спілкування педагога і вихованців.

Така педагогічна взаємодія в системі мистецької освіти передбачає широкий спектр відносин педагога і учня. Їх комунікація спирається на діалогове спілкування в процесі навчання, а об'єктом вивчення є мистецтво. Учень пізнає мистецтво через опосередкований вплив вчителя та за його керівництва, формує власне естетичне ставлення, естетичне сприйняття, судження, потреби, поняття та ідеали. Зазначені естетичні риси особистості не є вродженими, вони набуті під впливом соціального середовища та активного педагогічного керівництва.

Рівень розвитку естетичного сприйняття визначається:

- здібностями дитини до переживань та емоційних реакцій на явища, мистецькі об'єкти, поведінку людей, певне дійство; усвідомленість власних почуттів;
- до формування власної думки про мистецькі об'єкти та події, а також обґрунтування цієї думки та толерантна її подача опоненту;
- до естетичної оцінки мистецького об'єкта чи явища та її аргументації;
- уміння визначити естетичні якості навколишнього світу та виразні засоби мистецтва, що викликають емоційні відчуття.

Професіоналізм викладача передбачає вміння широко застосовувати теоретичні знання в практичній діяльності, пробуджувати в учнів інтерес до новацій, використовувати інформацію для вирішення конкретних творчих завдань. Важливим аспектом педагогічної діяльності викладача мистецької школи є дотримання в освітньому процесі принципу єдності та цілісності індивідуальної і колективної організації навчально-виховної діяльності, взаємозв'язку теорії і практики навчання.

Підсумовуючи, зауважимо, що високий фаховий та інтелектуальний рівень викладача мистецької школи, його особисті якості, світоглядні установки, загальні та мистецькі компетентності, творче мислення тощо є запорукою успішної педагогічної діяльності і авторитету як наставника молоді.

Висновки до 2 розділу

Сучасна вітчизняна початкова мистецька освіта переживає процеси трансформації та модернізації. Впровадження інновацій в мистецько-освітньому просторі передбачають застосування в навчально-виховному процесі гуманістично-естетичних, особистісно орієнтованих, ціннісно-мотиваційних підходів, які спрямовані на досягнення успіху в навчанні і творчості.

Зміни спостерігаються у компетентнісному контенті, змістовому наповненні робочих та навчальних програм, у можливості запровадження інноваційних методик і методів у сучасній педагогічній практиці, поглибленому розвитку виконавських навичок.

Практика сьогодення визначила базові для педагогічного процесу принципи: дитиноцентричності, гуманізму, соціальної відповідальності та мобільності, інноваційності навчального процесу, спрямованості на високий практичний результат, орієнтації на національні традиції, запровадження особистісно-орієнтаційного методу навчання в початковій мистецькій школі тощо.

Аналіз проблеми формування педагогічної майстерності викладача сучасної мистецької школи дав підстави для висновків про її актуальність в період освітніх реформ та процесів децентралізації; необхідності творчого саморозвитку особистості вчителя, постійного вдосконалення професійної майстерності, готовності до мистецько-освітнянської діяльності в нових культурно-політичних, соціально-економічних реаліях.

Окреслилися вимоги до фахового рівня викладача, який передає учням теоретичні знання, багатий мистецький досвід, формує практичні навички і вміння, закладає основи виконавської майстерності вихованців. Серед них: високий професіоналізм, особистий інтелектуальний та творчий розвиток, креативність підходів до організації навчально-виховного процесу та позаурочної діяльності, моральні якості, вміння створити комфортну

атмосферу в дитячому творчому колективі тощо. Ставши необхідністю, воно набуло і певних переваг: наскрізне застосування ІКТ в освітньо-мистецькому процесі, гнучкість розкладу навчальних занять, орієнтація на особистісний підхід та підбір індивідуальної творчої програми для учнів, активізація їх самостійної роботи та стимулювання відповідальності, підвищення ролі батьків у навчально-виховному процесі.

Використання інформаційно-комунікаційних технологій в мистецькому освітньому процесі є невід'ємною ознакою та вимогою нашого часу. Сучасна мистецька школа орієнтована на поєднання сучасних інформаційних технологій з традиціями академічного викладання, що збагачує педагогічний процес та дозволяє отримати якнайкращі результати.

РОЗДІЛ 3. ІЛЛІНЕЦЬКА ДИТЯЧА МУЗИЧНА ШКОЛА ЯК ОСЕРЕДОК ПОЧАТКОВОЇ МИСТЕЦЬКОЇ ОСВІТИ ТА ЕСТЕТИЧНОГО ВИХОВАННЯ

3.1. Історія заснування та організація навчального процесу.

Іллінецька дитяча музична школа розпочала свою роботу в 1969 р. відповідно до рішення виконкому міської ради. Роботу розпочали 9 викладачів – фахівців своєї справи, це талановиті педагоги музиканти, серед яких В. І. Іжевський – знаний на Вінничині митець-хормейстер, ім'я якого наразі носить Обласний фестиваль хорового і музичного мистецтва. За період функціонування в навчальний заклад закінчили понад 600 вихованців. Деякі з них продовжили навчання у фахових вищих і середніх спеціальних навчальних закладах та повернулися на педагогічну роботу в рідну музичну школу, продовжують та примножують її мистецькі традиції, відкривають нові класи та передають досвід своїм вихованцям.

Сучасна Іллінецька музична школа позиціонує себе як центр гармонійного розвитку, творчого мистецького потенціалу особистості та культурно-мистецького життя громади. Відповідно до нормативних та статутних документів основним видом діяльності є освітня і мистецька діяльність спрямована на організацію та реалізацію мистецько-освітнього процесу з метою формування у здобувачів початкової музичної освіти компетентностей, передбачених освітньою програмою, а також їх художньо-естетичного розвитку [Додаток А].

Педагогічний колектив навчального закладу свідомий своєї *місії* – формування інтелектуального та культурного потенціалу особистості, як найвищої цінності нації. Відповідно до мети окреслені *функції і пріоритетні завдання* діяльності дитячої музичної школи, які полягають в наступному:

- надання початкової мистецької освіти, створення життєздатної системи для виховання національно свідомої гармонійної особистості;
- формування фахових навичок, вмінь та компетенцій які б відповідали стандартам здобувачів початкового рівня мистецької освіти;
- розвиток інтелектуальних та творчих здібностей учнів, виховання у них загальнолюдських та мистецьких цінностей;
- створення сприятливих умов для творчої самореалізації усіх суб'єктів навчально-виховного процесу, а також для їхньої соціалізації;
- впровадження елементів сучасних педагогічних технологій, інноваційних методів і форм роботи в навчальний процес;
- мотивація вихованців до творчої діяльності та самореалізації в різних видах мистецтва, пробудження їх інтересу до колективної творчості, спілкування з мистецтвом, мистецьких практик;
- популяризація академічного (вокально- хорового, інструментального), народного та хореографічного мистецтва, долучення до нього широкого кола громадян які бажають отримати освіту з певного виду мистецтва;
- виховання у учнів громадянської позиції, поваги до українських народних звичаїв, мистецьких традицій, національних цінностей, а також до культурних надбань інших націй і народів;
- організація концертної діяльності учнівських та викладацьких творчих колективів;
- сприяння і підтримка талановитих вихованців для участі в конкурсах і фестивалях, культурно-мистецьких проєктах;
- пошук та підтримка обдарованих і талановитих дітей та розвиток їх мистецьких здібностей;
- створення оптимальних умов для підвищення фахового рівня та професійної майстерності педагогічних працівників, підвищення престижу та соціальної ролі їх праці;

- здійснення творчо-мистецької, виховної, інформаційної, науково-методичної та організаційної роботи; ініціювання культурно-мистецьких проєктів;
- удосконалення матеріально-технічні бази школи відповідно до сучасних освітніх та мистецьких потреб [47].

Враховуючи реалії сьогодення школа у своїй діяльності керується принципом урізноманітненості видів і форм мистецької освіти в основі якого формування духовної особистості та її всебічний розвиток. Не зважаючи на важкі умови карантину та воєнного стану 2021-2022 навчального року освітня та творча діяльність Іллінецької дитячої музичної школи Педагогічною радою колективу визнана задовільною.

Навчальний заклад перейшов на нові освітні програми навчання для початкових мистецьких шкіл, які упорядковані згідно з рекомендаціями профільного міністерства. В процесі розробки освітніх програм враховувалися такі чинники: особливості соціально-економічного розвитку Іллінецького регіону, інтереси учнів та потреби сімей, культурні запити Іллінецької громади, її молодіжних і дитячих громадських організацій. В програмах також передбачені освітні компоненти для вільного вибору здобувачів.

Наразі у Іллінецькій ДМШ функціонують чотири основних відділення:

- фортепіанно-струнний;
- народних, духових та ударних інструментів;
- музично-теоретичних дисциплін, сольного та хорового співу;
- хореографічний.

Враховуючи інтерес до навчання дітей гри на народних інструментах та з ініціативи викладачів відділу народних, духових і ударних інструментів в 2022 н. р. було відкрито новий клас по інструменту саксофона та сопілка. За різними напрямками мистецтва в школі навчається 160 здобувачів мистецької освіти (Табл. 1). До контингенту також входять учні пільгових

категорій та переселенці з тимчасово окупованих територій. Найбільшою популярністю користуються класи хореографії, фортепіано та народних інструментів.

Склад здобувачів мистецької освіти за напрямками роботи закладів
станом на 01.09.2022 р.

Таблиця 1

Кількість учнів, осіб		Кількість учнів, які навчаються на відділеннях (відділах) мистецьких спеціальностей											
усього	з них: дівчат	фортепіано	народні інструменти	духові та ударні інструменти	струнні та смичкові інструменти	хорове містице	художнє мистецтво	хореографічне мистецтво	театральне мистецтво	фольклорне мистецтво	кіно-, мультимедійне мистецтво	цирковий мистецтво	інше
160	100	19	21	13	14	10	0	88	0	0	0	0	0

Освітній процес у музичній школі здійснюється диференційовано і будується у відповідності до індивідуальних можливостей, культурних запитів, інтересів та здібностей дітей. Викладачі також враховують вік, моральні та психофізичні особливості вихованців. Форми роботи, види та перелік навчальних занять з дисциплін (предметів) спрямовані на отримання належних результатів навчання здобувачів та дотриманням вимог до забезпечення якості початкової мистецької освіти.

Права та обов'язки усіх учасників освітнього процесу визначаються Законами України «Про освіту», «Про позашкільну освіту», «Про культуру», Положенням про мистецьку школу та Статутом Іллінецької ДМШ, іншими нормативними документами. Управління навчальним закладом в межах повноважень визначених законодавством здійснюють: засновник – міська Рада, яка діє від імені об'єднаної міської територіальної громади м. Іллінець; керівник (директор – В. Ю. Гребенюк); та педагогічна рада як колегіальний орган управління. Педагогічна рада об'єднує

викладачів музичної школи, в своїй діяльності орієнтується на розвиток та вдосконалення навчально-виховного процесу, підвищення професійної майстерності та творчого зростання педагогічного колективу. Педагогічна рада здійснює планування діяльності навчального закладу, у тому числі розробляє стратегію (перспективний план) розвитку мистецької школи.

Навчально-виховну роботу в школі провадять 14 кваліфікованих фахівців своєї справи. Допомогу у належній організації навчально-виховного процесу та роботи педагогічного колективу забезпечують: заступники директора з навчальної роботи Н. В. Дем'янишина, завідувачі відділами Т. С. Мальована, А. Ф. Юзвенко, Л.Г. Самотуга, Ю. В. Нікітіна.

Педагогічний колектив школи свідомий того, що навчальний заклад є суб'єктом культурно-освітньої діяльності, орієнтований на широке поширення мистецької освіти. Залучати до навчання мистецтву не тільки обдарованих дітей, а зробити його доступним для усіх бажаючих, що сприятиме їх духовному розвитку та становленню як істинного поціновувача мистецтва, слухача, глядача, митця-аматора – такий пріоритет Іллінецької музичної школи. Поєднання навчального процесу з вихованням та естетичним розвитком є важливим для всебічного гармонійного розвитку учнів, формування творчої особистості, гідного громадянина.

Музична школа проводить методичну та організаційну роботу, спрямовану на вдосконалення програм, змісту, форм і методів навчання. Для реалізації цього напрямку роботи в Іллінецькій ДМШ створено методичну раду. Педагогічний колектив долучається до науково-практичних та методичних заходів (семінарів, конференцій, круглих столів тощо), які проводяться галузевими державними інституціями, обласними та всеукраїнськими фаховими спілками і організаціями.

Директор Іллінецької ДМШ В. Гребенюк прийняла участь в обласній нараді директорів закладів мистецької освіти на якій обговорювалися нагальні питання галузі та адаптації діяльності навчальних закладів в нових умовах (Он-лайн, м. Вінниця, вересень 2021 р.). Також очільник ДМШ

стала учасником II Міжнародної науково-практичної конференції «Хореографічна культура і освіта: Проблеми та перспективи», яка відбулась у жовтні 2021 р. в Національному педагогічному університеті ім. М. П. Драгоманова [13; 22].

Викладач Л. Самотуга долучилася до всеукраїнської педагогічної онлайн конференції для викладачів хорових відділів мистецьких шкіл за темою «Шляхи вдосконалення професійної майстерності в класі хорового співу» (листопад 2021 р.);

На базі Іллінецької ДМШ вперше було проведено обласний семінар директорів та начальників управлінь культури за участі керівника експертної групи з мистецької освіти Міністерства культури та інформаційної політики України Т. Колос, темою якого є «Імплементція норм освітнього законодавства: запровадження нових підходів до організації освітнього процесу в мистецьких школах та забезпечення якості освіти» (листопад 2021 р.).

Викладачі С. Момот, Н. Короткова представили Іллінецьку ДМШ на обласному педагогічному семінарі для викладачів відділів струнно-смичкових інструментів мистецьких шкіл області (м. Липовець, березень 2022 р. Також вони прийняли участь у майстер-класі Л. Морохової – методиста-викладача струнного відділу Вінницького фахового коледжу культури та мистецтв ім. М.Леонтовича, який проходив на базі Липовецької ДМШ (жовтні 2021 р.).

Також роботу з підвищення кваліфікації педагогічних працівників за напрямками діяльності проводять відділи школи. Доповіді викладачів на методичних семінарах і педрадах, відкриті уроки та семінарські заняття є свідченням їх постійного професійного вдосконалення та бажання розширити межі навчальних дисциплін та власного кругозору. Тематика виступів різноманітна і актуальна з огляду на реформування сучасного освітнього процесу: фортепіанно-струнний відділ провели методичні заходи «Профільне навчання складові відбору» (О. Юзвенко), «Музикування, як

музично-творча діяльність музичної школи» (Н. Короткова), «Романтичні тенденції західної Європи XIX сторіччя» (С. Момот), «Особливості фортепіанної творчості М. Лисенка» (до 180-річчя від дня народження, А. Юзвенко, Н. Дем'янишина) та ін.; відділ народних, духових та ударних інструментів – «Сучасний урок в класі баяна» та «Проблеми мотивації учнів в ДШМ по класу акордеона» (Т. Мальована), «Основи практики акомпанементу на гітарі» (С. Мочульський), актуальною є проблематика виступів викладачів музично-теоретичного відділу та сольного співу – «Сучасні підходи у викладанні теоретичних дисциплін в мистецькій школі», «Музичний портрет» та «Творчий підхід до вивчення предмету «Слухання музики» (Ю. Бабак, Л. Самотуга); та хореографічного відділу – «Найвідоміші балети та балерини світу» (В. Гребенюк), «Партерна гімнастика – як складова частина підготовки до класичного танцю» (О. Коцюба), «Хореографія як вид мистецтва» (Ю. Нікітіна) та ін. [22].

Школою здійснюється діяльність щодо своєї прозорості, інформаційної підтримки в соціальних мережах, засобах масової інформації з метою представлення досягнень ДМШ, формування авторитету та позитивного іміджу серед громади, залучення нових учнів та підвищення конкурентоздатності.

Іллінецька музична школа має вагомі здобутки в галузі виконавського мистецтва, про що свідчать творчі дитячі колективи. В навчальному закладі вже не один рік плідно працюють учнівські колективи, які є окрасою шкільних та міських громадських та концертних заходів:

- ансамбль скрипалів «Камертон»;
- ансамбль гітаристів;
- учнівський академічний хор школи;
- інструментальний ансамбль;
- вокальний ансамбль;
- зразковий хореографічний колектив «Ілляночка»;

- танцювальний колектив «Sun Life» [Додаток Б; 22].

Запровадження обмежувальних протиепідемічних заходів з метою запобігання поширенню хвороби COVID-19, внесли суттєві корективи в навчальний процес. В Іллінецькій дитячій музичній школі було запроваджено дистанційну форму навчання (в режимі віддаленого доступу), з використанням електронних засобів комунікації та технологій – з жовтня 2021 р. навчальний заклад працював очно та змішано. А починаючи з 25 лютого 2022 р. видано наказ про організацію освітнього процесу в умовах воєнного стану.

Дистанційне навчання організовано відповідно до освітніх програм школи та робочих навчальних програм викладачів. Було сповіщено усіх учасників освітнього процесу про перехід на дистанційну форму навчання через соціальні мережі інтернет та мобільний зв'язок. Також проінформовано працівників про необхідність виконання упродовж робочого часу посадових обов'язків у повному обсязі, перебування на постійному мобільному зв'язку, систематичної перевірки електронної пошти та оперативно відповідати на листи; організації та проведення за розпорядженням керівника навчального процесу за допомогою дистанційних технологій, складання або корегування навчальних планів, підготовку навчальних матеріалів (презентації, стенди, плакати,); керування дистанційним навчанням учнів; викладання матеріалу під час скайп-конференцій, перевірки домашнього завдання через електронну пошту, надсилання тестів для перевірки знань учнів тощо. Усі викладачі працювали з учнями використовуючи освітні інтернет-платформи Viber, Zoom, WhatsApp, skype, Instagram та ін., враховуючи специфіку відділів, навчальних дисциплін, доступ вихованців до мережі інтернет. Допомогу, організаційну та технічну підтримку в цьому процесі надали батьки.

Музичне мистецтво – заняття за фахом проводились за допомогою відео зв'язку та гучного зв'язку. Не змогли надавати освітню послугу час пандемії учням музичного відділення (6%) з причини відсутності вдома

інструментів під. Під час воєнного стану впродовж перших 2 тижнів не змогли займатися 4 учнів музичного відділення, у яких не було змоги знайти інструменти за кордоном. Але впродовж місяця практично усі учні змогли продовжити освітній процес. Заняття з теоретичних дисциплін проводились через надання та перевірки завдань. В індивідуальному порядку надавались консультації учням в телефонному режимі. В індивідуальному порядку проводились заняття з учнями класу хорového співу (вивчались партії творів).

Хореографічне мистецтво – під час пандемії та воєнного стану заняття проводились он-лайн зі школи через платформу ZOOM та вайбер. Також в теплу пору року уроки проходили на відкритому повітрі, на дворі.

Усім учням, які з різних причин не змогли опанувати навчальну програму під час карантину та воєнних дій, з 1 червня 2022 р. надавались додаткові заняття, що дало змогу виконати освітню програму, успішно скласти контрольні заходи, академічні концерти та перейти до наступного класу [22].

Протягом останніх двох років через карантинні обмеження і воєнний стан заплановані заходи та певні види робіт не були виконані у повному обсязі. В 2022 – 2023 н. р. школа планує надолужити втрачене, адаптувати навчально-виховний процес до нових умов надання освітніх послуг та господарювання. В перспективі: удосконалення методики мистецького виховання та форм навчально-виховної роботи, їх поєднання з творчою складовою (колективне музикування, концерти, фестивалі, культурні заходи в межах громади); діяльність, спрямована на реалізацію мистецького проекту та активізація зусиль на здобуття гранту, що надасть можливість подальшого освітнього, творчого та матеріально-технічного розвитку Іллінецької ДМШ. Наш навчальний заклад порушив клопотання перед керівними органами територіальної громади про присвоєння школі звання відомого українського і польського поета та композитора, уродженця нашого міста Тимка Падури [47].

Оскільки сьогодні школа проводить навчання за змішаною формою (онлайн, офлайн), обов'язковою, як і при традиційному навчанні, є такі види і форми роботи як участь у підготовці і проведенні методичних заходів, науково-практичних конференціях, підготовці рефератів, повідомлень, виступів на семінарах та круглих столах, розробка методичної літератури.

Проаналізована та представлена нами навчально-виховна і методична діяльність Іллінецької ДМШ свідчить, що попри об'єктивні труднощі сучасного часу навчальний заклад та його педагогічний колектив провадять різнопланову роботу, яка відповідає сучасним вимогам галузі та культурно-освітнім тенденціям.

3.2. Дитяча музична школа як суб'єкт культурно-мистецького життя громади.

В попередньому розділі ми акцентували увагу на тому, що Іллінецька ДМШ має потужний мистецько-творчий потенціал, а викладачі та вихованці школи є організаторами та активними учасниками культурно-мистецьких заходів, які відбуваються в місті та регіоні. Така творча діяльність визначає навчальний заклад як активного суб'єкта культурно-мистецького життя об'єднаної територіальної громади та відповідає завданням, окресленим в Програмі розвитку музичної школи на період до 2025 р. Вона зокрема полягає в організації концертної діяльності учнівських та викладацьких творчих колективів, а також підготовка і спонукання талановитих учнів навчального закладу до участі в конкурсно-фестивальних проєктах різного формату та рівня.

В продовж 2020 – 2021 рр. дирекцією навчального закладу започатковано та реалізовано культурно-мистецький проєкт «Мистецтво в кожному з нас» до участі в якому залучено учнів загальноосвітніх шкіл та вихованців старших груп дитячих садочків Ілліначчини. Метою цього заходу було активізація творчої діяльності молодших дітей та учнівської

молоді, розкриття їх талантів, набуття юними митцями навичок виконавської майстерності, ознайомлення з музичним та хореографічним мистецтвом тощо. Творча ініціатива передбачала участь молодих виконавців в культурних заходах нашої громади – концертах, творчих зустрічах, тематичних вечорах, мистецьких акціях та різного плану івентах загальноосвітньої та музичної шкіл, бібліотеки, краєзнавчого музею, міського будинку культури тощо, які відбувалися протягом року.

Цей проєкт засвідчив високий творчий потенціал дітей, зокрема і учнів Іллінецької ДМШ, а також їх педагогів, пожвавив культурне життя міста, сприяв підвищенню авторитета музичної школи, а також став рекламною акцією, що сприяла залученню до навчання більшу кількість дітей в 2021 – 2022 рр. [47].

Іллінецька ДМШ є ініціатором творчих та звітних заходів в межах власного навчального закладу. Так, у квітні 2021 р. вперше проведено творчий шкільний конкурс талантів, який був приурочений до Міжнародного дня культури. Учні та викладачі школи творчо підійшли до підготовки і участі в конкурсі. На розгляд журі було подано 21 відео-файл конкурсних номерів. Усі вони були виставлені на сторінці нашої школи у фейсбуці і кожний бажаючий мав змогу проголосувати за свого фаворита.

Вихованці продемонстрували власні виконавські здібності та вміння, разом з педагогами створили справжню атмосферу свята мистецтва. На конкурсі у якості гостей та членів журі були присутні начальник управління культури Ю. Весна та заступник міського голови Л. Трохимець.

Гран-Прі вибороли ансамбль гітаристів з композицією «Іспанський танець» (викладач С. Мочульський) та учениця 7 класу Момот Божена (скрипка), яка виконала «Мелодію» Дж. Вільямса до к/ф «Лист Шиндлера» (викладач Н. Короткова). Конкурс завершився церемонією нагородження переможців та учасників, дітям вручили дипломи лауреатів та учасників, подарунки, солодощі, букети весняних квітів від спонсорів «Квіткова

Крамниця» та сертифікатами від «Діалог Піца Суші/ Dialogue Pizza Sushi» [83; Додаток Ж].

З метою естетичного виховання та розвитку дитячої творчості для учнів музичної школи систематично проводяться тематичні лекції-концерти, творчі портрети «Особливості фортепіанної творчості М. В. Лисенка» до 180-річчя від дня народження композитора-класика (лютий 2022 р.), «Дзвіночки рідної землі» (березень 2022 р.), «Музичний барвінок» (квітень 2022 р.), «Відомі митці Іллінещини» присвячені творчості відомих земляків громадських діячів композиторів і поетів П. Байди та Т. Падури (вересень 2022 р.) та ін.

Також щороку в травні урочистостями та великим звітним концертом вітаються випускники музичної школи. Вечір проходить просто неба за участі численних гостей і батьків. У 2022 р. такий захід став благодійним, а зібрані на час концерту кошти були передані на потребу ЗСУ.

У грудні 2021 р. педагогічний та учнівський колектив школи долучився до Ювілейної імпрези «Нас єднає Тимош Падура», приуроченої до 220-річчя від дня народження відомого українсько-польського поета, композитора, торбаніста, уродженця м. Іллінець. Організатором виступило управління культури міста. Громада приймала гостей з Вінниці, Козятина, Махнівки, почесним гостем заходу став Генеральний консул Республіки Польща у Вінниці Дамян Цярцінські. Цікавою і наповненою була програма ювілейного заходу: церемонія покладання квітів до меморіальної дошки, встановленої на фасаді Іллінецької ДМШ, художня виставка робіт живописця Ю. Совіцького, пригощення смаколиками української і польської кухні, виступи представників мистецької еліти області. На концерті з-поміж інших були представлені кращі номери з репертуарів дитячих творчих колективів і солістів музичної школи – творчі доробки Т. Падури, музичні композиції Ф. Шопена, хоріві твори та козацькі пісні, хореографічні постановки, інструментальні п'єси. Захід отримав схвальні відгуки глядачів, мистецької спільноти та регіональної преси [39].

Вже традиційною стала участь Іллінецької музичної школи в міських та обласних урочистостях і концертах до Дня Соборності та Дня Незалежності України, інших державних свят. Мистецькі вітання виконавських колективів музичної школи вражають змістом та високим рівнем художнього виконання, завжди радо сприймаються глядачами та отримали визнання [Додаток В].

Цікавими для учнів хореографічного та сольного класів стали: участь в міському конкурсі «Міс Весна 2021» приуроченому до 8 Березня (березень 2021 р.); підготовка і проведення святкового флешмобу на міському заході до Дня Вишиванки (травень 2022 р.); виступи на мистецьких заходах «Діти України» до Дня захисту дітей (червень 2022 р.) та «Міжнародний день миру» (вересень 2022 р.).

Колективи та вихованці Іллінецької дитячої музичної школи активно відгукуються на соціальні проєкти, активно підхопили челендж «Квітка України», виставивши власні фото з хештегом в соціальних мережах. Культурна акція до Дня Незалежності України пройшла з ініціативи начальника Управління культури Іллінецької Міської Ради Ю. Весни, об'єднавши різних за віком, соціальним станом та професійною ознакою громадян та мала позитивний резонанс [Додаток З; 92].

Непересічною подією в культурному житті громади став кіномистецький проєкт «Кіно заради перемоги!», який стартував 19 вересня 2022 р. у Центрі активності громадян Іллінецької міської мультимедійної бібліотеки за підтримки Державного агентства з питань кіно. Наш навчальний заклад долучився до заходу, вчителі та учні переглянули цікаві фільми. Зауважимо, що такі спільні позаурочні івенти, як походи в кіно, театри, екскурсії тощо з подальшим їх фаховим обговоренням є важливими з точки зору розширення світогляду дітей, активізації виховного процесу, об'єднують колектив школи, формують атмосферу невимушеного спілкування, довіри та розуміння.

В період воєнних обмежень вихованці та викладачі школи записали мистецькі он-лайн вітання до Дня працівників культури (березень 2022 р.) і Дня Європи (травень 2022 р.), розмістивши їх у соціальних мережах [88].

Цього року Іллінецькою дитячою музичною школою було проведено дві благодійні мистецькі ярмарки, кошти з яких були захисникам України. Перший ярмарок відбувся 26 серпня 2022 р., на міській площі ім. Т. Г. Шевченка біля музичної школи. На ярмарку відвідувачі мали змогу придбати сувеніри, книги, а також патріотичні речі й посмакувати смаколиками, що виготовлені дітьми власноруч. Яскравим доповненням заходу став концерт учнів і викладачів навчального закладу [Додаток Є; 88].

Другий благодійний ярмарок та музична акція на підтримку ЗСУ «Немає кращої землі, ніж та, що зветься рідним краєм» пройшли в межах святкування Дня міста 26 – 30 вересня 2022 р. біля Іллінецької ДМШ. Гамірна і дружня атмосфера, продаж сувенірів, патріотичних прикрас і випічки, а також цікава концертна програма залучили до участі велику кількість містян. Своїми виступами радували глядачів викладачі музичної школи А. Михайловський (сопілка, саксофон), А. Атаманчук (гітара), учні – І. Калина (металофон), О. Онофрійчук (труба), О. Мельничук (фортепіано), М. Барицький (гітара), А. Кириця (пісня), хор музичної школи, патріотичний флешмоб у виконанні учнів хореографічного відділу, а також виставка тематичних малюнків «Моє місто», яка вразила своєю творчістю та креативом [Додатки Д; Е; 88]. Подія широко висвітлювалась в засобах масової інформації і соціальних мережах, подяки та схвальні відгуки пролунали на адресу вихованців та педагогічного колективу школи.

Зауважимо, що з нагоди відзначення Дня міста культурно-освітні установи громади підготували змістовні культурно-мистецькі програми – в міському будинку культури пройшли виставки вишивки «Наша творчість тобі, Іллінці» та старовинних світлин «Місто крізь призму об'єктиву»; Іллінецький краєзнавчий музей в рамках днів відкритих дверей організував тематичні оглядові екскурсії «Про минуле з вірою в майбутнє»; міська

мультимедійна бібліотека підготувала заходи для різних вікових категорій відвідувачів: для масового читача – книжково-ілюстративну виставку «Іллінці: від витоків до сьогодення», для молодших дітей – патріотичну гру «Добрий день, ми з України», для молоді і юнацтва флешмоб та нагородження учасників творчого конкурсу «Творчі канікули 2022» [Додаток Г; 88; 92]. Викладене підтверджує ефективність патріотичного виховання дітей засобами мистецтва та участі в громадських і соціально-культурних проєктах.

Окремо хочемо наголосити на успішних виступах юних митців Іллінецької ДМШ на мистецьких конкурсах та фестивалях. Висока оцінка журі конкурсних змагань та здобуті нашими вихованцями призові місця свідчать про їх високу виконавську майстерність та художній потенціал. Підготовка до таких заходів зазвичай проходить у продовж всього періоду навчання. Педагоги приділяють особливу увагу підбору репертуару, індивідуально орієнтуються на творчі можливості, інтерес та фаховий рівень учнів. В програмі учнів-музикантів – класичні твори українських та зарубіжних авторів, сучасні композиції, вокальні та інструментальні обробки народних пісень та фольклор. Багатожанровістю та цікавою тематичною спрямованістю відмічаються хореографічні постановки, які представляються на мистецьких змаганнях. Зазначене дає змогу продемонструвати виконавський рівень конкурсантів якнайкраще, а наполеглива та систематична робота вихованців і педагогів школи є запорукою успішної участі в проєктах [Додаток В; 88].

За останні роки перелік здобутків учнів Іллінецької ДМШ на міжнародних та всеукраїнських фестивалях і конкурсах є показовою. Так, творчі й обдаровані діти М. Гусарін та В. Дяченко (клас викладача В. Нікітіна), брали участь у II міжнародному фестивалі «VIN VENTI» (м. Вінниця, листопад 2021 р.). В конкурсі, де змагалися понад 120 учасників – солісти-інструменталісти дерев'яних, духових та мідних інструментів з понад 40 мистецьких навчальних закладів України, Польщі, Німеччини,

вихованці Іллінецької ДМШ отримали призові місця. Представницьке журі, до якого увійшли вітчизняні та європейські митці, педагоги та діячі культури, оцінили майстерність, техніку та віртуозність музикантів, вміння розкрити художній зміст твору та включили їх до десятки успішних виконавців конкурсу [7]. Це важливий успіх як учнів, так і їх викладачів.

Багатими на творчі здобутки, перемоги та призові місця є хореографічні колективи Іллінецького навчального закладу – танцювальний колектив «Sun Life» (керівник В. Гребенюк) та зразковий дитячий танцювальний колектив «Ілляночка» (керівники О. Коцюба, Ю. Нікітіна). Лише за останні два роки вони отримали найвищі оцінки та нагороди на фестивальных заходах хореографічного мистецтва різного рівня: Обласному онлайн фестивалі «Музичні мрії» (Вінниця, січень 2021 р.), Всеукраїнському конкурсі-фестивалі «Фонтан талантів» (листопад 2021 р.), Міжнародних фестивалів-конкурсах дитячої творчості «NEW WEVE» (листопад 2021 р.) та «Dance Show Kids» (грудень 2021 р.); багатожанровому Всеукраїнському конкурсі мистецтв «Зірковий триумф» (грудень 2021 р.) [Додаток В].

Грудень 2022 р. також став успішним для наших вихованців, які були учасниками дистанційного Міжнародного багатожанрового фестивалю-конкурсу «Зірковий драйв» (м. Запоріжжя). Звання Лауреата 1 ступеню отримали: ансамбль скрипалів «Камертон» (керівник С. Момот), ансамбль гітаристів (керівник С. Мочульський), фортепіанний дует у складі О. Мельничук та викладача А. Юзвенко. Лауреатами II ступеню стали: учениці 5 класу фортепіано С. Лозун і А. Якименко. Лауреати III ступеню визнано інструментальний ансамбль музичної школи (керівник Т. Мальована).

Практика участі юних виконавців в різножанрових фестивальных та конкурсних заходах є важливим етапом їх становлення як митців і творчих особистостей, сприяє вдосконаленню майстерності, надає безцінний досвід змагань та спілкування з творчими особистостями. Професійне зростання

дітей розширюють проведені в межах мистецьких проєктів івенти – майстер-класи, мистецькі акції і презентації, творчі зустрічі з професійними майстрами та зірками шоу-бізнесу, спільні виступи в гала-концертах тощо. Участь Іллінецької ДМШ у фестивальному русі підвищує авторитет навчального закладу.

Підготовка до участі в майбутніх заходах продовжується і сьогодні. Вихованці школи прагнуть нових творчих злетів, неоціненну допомогу в цьому їм надають педагоги, які керують мистецько-творчим процесом. Прикметною ознакою є факт підтримки юних талантів представниками міської влади та громадських організацій. Керівництво Іллінецької музичної школи прикладає немало зусиль для залучення до цього процесу благодійників та меценатів

3.3. Перспективи розвитку навчального закладу.

Подальші перспективи розвитку дитячого навчального мистецького закладу викладені в Стратегічному плані розвитку ДМШ до 2025 р. [47]. Ми орієнтовані на подальшу розбудову школи, що відповідає сучасним тенденціям та вимогам, позиціонуємо себе як головний мистецький, культурний та освітній заклад громади міста, що забезпечує надання якісних освітніх послуг в галузі мистецького навчання та культурного обслуговування.

Серед *пріоритетів*, що визначають *напрями діяльності* ДМШ визначені такі:

- підготувати дітей та забезпечити музичний фундамент для подальшої реалізації у профільних середніх та вищих навчальних мистецьких закладах;
- налагодження співпраці педагогів музичної школи з викладачами інших мистецьких шкіл, вищих навчальних закладів, творчих колективів та фахових асоціацій для якісного, професійного та

сучасного надання мистецької освіти, обміну досвідом, реалізації спільних культурно-мистецьких проєктів;

- встановлення комунікацій з загальноосвітніми та дошкільними закладами міста та району для проведення профорієнтаційних і рекламних заходів, активного набору учнів (цикли демонстраційних концертів, флешмобів, мистецьких акцій, творчих тематичних зустрічей, дитячих свят та ін.).
- також в перспективі стратегії розвитку передбачається модернізація дитячої музичної школи в мистецьку школу, надання можливості здобувати мистецьку освіту всім бажаючим віковим категоріям громади. Це передбачає зміну статуту школи, розбудову приміщення, укріплення матеріально-технічної бази школи (навчальних класів, репетиційних залів) тощо;
- відкрити спеціальності образотворчого, театрального та кіномистецтва, інші перспективні освітні напрями, які користуються попитом, також розширити клас духових інструментів за рахунок залучення більшої кількості здобувачів;
- організувати в 2022 р. «Театр музики» для наймолодших учнів для залучення дітей до постановкою музичних казок;
- створити хорову капелу школи, яка сприятиме популяризації даного виду мистецтва, його національних виконавських традицій та сприятиме гармонійному розвитку учнів.

Педагогічна майстерність та творчий потенціал Іллінецької музичної школи дає підстави для *організації та проведення конкурсних заходів*, що збагатять фестивальну і концертну практику регіону, пожвавлять та урізноманітнять культурне життя. Серед ініційованих заходів:

- започаткування щорічного мистецького конкурсу на вшанування імені уродженця м. Іллінець, знаменитого українсько-польського поета та композитора Тимка Падури; плануємо також порушити клопотання

перед міською радою про присвоєння його імені нашому навчальному закладу;

- з 2022-2023 р. ініціювати проведення на базі Іллінецької ДМШ конкурс «Юний композитор» серед учнів мистецьких шкіл з залученням учнів загальноосвітніх шкіл; здійснити організаційні заходи (розробити Положення, інформаційний лист, визначити джерела фінансування, налагодити комунікації зі спонсорами, представниками фахового середовища, рекламна підтримка в соціальних мережах та ЗМІ тощо);
- продовжити практику підготовки солістів-виконавців і мистецьких колективів школи до участі в Міжнародних та Всеукраїнських конкурсах дитячої творчості;
- розширювати співпрацю з громадськими і молодіжними організаціями міста, мультимедійним центром культури та дозвілля, музеєм, школами, районним будинком культури, любительським театром, для проведення концертів, спільних проєктів; постійно вдосконалювати, оновлювати тематику концертів для громади міста.

Проведене нами дослідження виявило певні недоліки в діяльності ДМШ, серед яких – відсутнє *впровадження інклюзії*, низький рівень готовності інфраструктури закладу до навчання осіб з особливими освітніми потребами. Позитивне вирішення цієї пріоритетної проблеми можливе шляхом реалізації таких заходів: забезпечення корекційної спрямованості освітньо-мистецького процесу в навчальному закладі, впровадження педагогічними працівниками різних форм, методів, прийомів роботи з дітьми, які мають особливі освітні потреби, забезпечення їх психолого-педагогічного супроводу, створення комфортних умов перебування в школі та учнівському колективі.

В сучасних умовах євроінтеграційних процесів перспективним напрямом розбудови навчального закладу є *міжнародне культурне співробітництво*. Тож, керівництво та педагогічний колектив планує

налагоджувати творчі стосунки з музичними школами Польщі, Литви, Канади (музична школа м. Тарволік; школа мистецтв м. Юбаркаса, Литва, директор Лорета Севеліне), виконавськими колективами та діячами мистецтв (диригент Радислав Мітура; ансамбль бандуристів «Золоті струни», м. Торонто, Канада, керівник О. Зеленська-Шевчук) та ін. В межах міжкультурного спілкування корисними будуть обміни педагогічним та мистецьким виконавським досвідом, репертуаром, організація і проведення спільних заходів (концертів, семінарів, творчих зустрічей) та ін.

Ще одним базовим пріоритетом навчального закладу визначене постійне *підвищення професійного рівня* і викладацької майстерності педагогічних працівників (участь в проведенні та організація майстер-класів, відкритих уроків та лекцій, тренінгів, інтернет-навчання, курси підвищення кваліфікації для проходження атестації викладачів та ін.); забезпечення теоретичної, науково-методичної підтримки педагогічних працівників до інноваційної та експериментальної діяльності (участь в роботі регіональних та обласних методичних конференціях, семінарах, круглих столах для обговорення проблем галузі і обміну досвідом); створення сприятливого психологічного клімату в закладі (формування корпоративної культури в колективі зі спільною метою, педагогічних та творчих завдань).

Одним з основних напрямків у сфері музичної освіти є *впровадження комп'ютерних технологій*. Оснащення навчальних закладів комп'ютерною технікою, її інтенсивне використання на уроках теоретичного і практичного спрямування поступово стає обов'язковим атрибутом сучасної мистецької школи, дає можливість значно розширити межі фаху, залучити значну кількість інформації для ефективності учбового процесу. Наразі, чітко окреслилися основні напрями використання комп'ютерних засобів:

- комп'ютер як об'єкт навчання;
- комп'ютер як засіб навчання;
- комп'ютер як складова частина управління учбовим процесом;
- комп'ютер як елемент методики наукових досягнень.

Керівництво і викладачі Іллінецької ДМШ постали перед проблемою широкого впровадження в управлінський та у освітній процес комп'ютерних систем навчання. Це актуалізувало потребу підвищення комп'ютерної грамотності педагогів школи, освоєння ними нових комп'ютерних технологій і розробок, їх широкого застосування в навчанні. Реалізація цього завдання здійснюється через навчальні курси комп'ютерної грамотності, семінари-практикуми, самоосвіту.

Для всебічного розвитку дітей, поживлення *виховної роботи* в учнівському середовищі плануємо організовувати навчальні екскурсії до музеїв, культпоходи до театрів, на концерти мистецьких колективів, майстер-класи видатних виконавців, відвідувати виставкові заходи, під час яких вихованці розширяють та поглиблюють свої знання і бажання розвиватися.

Доцільним буде налагодження більш тісної *співпраці* зі здобувачами та проведення зустрічей з *батьківською громадськістю* у новому форматі, який передбачає активне їх залучення до участі у виховних, творчих заходах, організації різноманітних екскурсійних поїздок, заохочувальних заходів тощо.

Подальший розвиток навчального закладу передбачає *покращення його матеріально-технічної бази*. Попри об'єктивні труднощі воєнного часу, керівництво школи орієнтує свою господарську діяльність на створення комфортних умов для забезпечення якісного освітньо-мистецького процесу, поліпшення умов експлуатації, утримання будівлі закладу та прилеглих територій у належному санітарному стані; проведення (за необхідності) ремонту приміщень – навчальних класів, репетиційних залів, роздягалень, санітарних приміщень; оновлення фонду шкільної бібліотеки через придбання навчальної, нотної, довідникової та методичної літератури (в тому числі і на електронних носіях); оновлення технічного обладнання, відео- та звукопідсилюючої апаратури, музичних інструментів; придбання сценічних костюмів для солістів та виконавських ансамблів, танцювального взуття, одягу сцени та декорацій; забезпечення послуг

зв'язку та доступу до мережі Інтернет; оновлення меблів, технічних засобів та наочності, господарського інвентарю тощо.

Зауважимо, що *фінансування* заходів Програми розвитку дитячої музичної школи Іллінецької як закладу комунальної форми власності здійснюється відповідно до чинного законодавства за рахунок коштів об'єднаної територіальної громади, а також джерел не заборонених законодавством, серед яких ми виділили такі: організація надання «платних послуг», залучення інвестицій, встановлення та розширення партнерських зв'язків зі спонсорами, меценатами, благодійними організаціями.

Виконання означених нами основних засад перспективного плану програми розвитку ДМШ до 2025 р. забезпечать подальший розбудову навчального закладу, підвищать його конкурентоспроможність, а також нададуть змогу:

- покращити якість освітніх послуг, сформувати конкурентні переваги навчального закладу;
- вдосконалити систему дистанційного навчання, запровадити в навчальний процес новаційні комунікативно-інформаційні технології та нові форми навчальної і виховної роботи;
- покращити менеджмент навчального закладу, впровадити ефективні управлінські процеси, електронний документообіг;
- зберегти творчий потенціал педагогічного колективу;
- налагодити справедливе та об'єктивне оцінювання освітньо-мистецьких досягнень здобувачів освіти і професійної діяльності педагогічних працівників;
- удосконалити методичну роботу закладу, покращити здатність педагогічних працівників до ініціативної, творчої, пошукової діяльності, розробку та впровадження авторських освітніх програм та методичних матеріалів з викладання навчальних дисциплін;

- сприяти підвищенню авторитету, утвердження соціального статусу та захисту педагогічних працівників;
- формувати сучасний імідж педагога мистецької школи як наставника талановитих вихованців, інтелектуального працівника, який застосовує інноваційні методики викладання;
- забезпечити академічну добросесність та академічну свободу учасників освітньо-мистецького процесу;
- приділити увагу пошуку молодих, перспективних, талановитих викладачів (сучасного вокалу, по класу бандури, баяна і акордеона, скрипки, флейти, саксофону, фортепіано), запросити їх на роботу в дитячу музичну школу та підсилити педагогічний колектив творчими і креативними спеціалістами;
- максимально залучити учнів до колективного музикування та творчості шляхом збільшення кількості мистецьких колективів (в тому числі і малих форм – ансамблів, квартетів, тріо, дуетів), розширити і оновити виконавський репертуар.

Висновки до 3 розділу

Іллінецька дитяча музична школа є сучасним закладом в системі початкової мистецької освіти. В своїй діяльності керується чинними нормативно-правовими документами та власним Статутом.

Діяльність навчального закладу полягає в наданні якісних освітніх послуг, морально-естетичному та духовному розвитку дітей, формуванні потреб громадян у якісному культурному та мистецькому продукті, здобутті додаткових компетентностей у сфері культури, мистецтва.

Пріоритетним завданням також є розширення освітньо-мистецького простору для формування соціальних та громадянських компетентностей завдяки співпраці з громадою.

Педагогічні працівники організують навчальний процес використовуючи новітні педагогічні методики, форми та засоби навчання, враховують індивідуальні здібності, нахили та інтереси дітей, мотивують здобувачів до творчої діяльності та самореалізації.

Іллінецька ДМШ має потужний творчий потенціал. Виконавські колективи та солісти школи є учасниками культурно-мистецьких проєктів, акцій, свят та урочистостей, які відбуваються в місті і регіоні. Варто відмітити активність та творчі здобутки вихованців музичної школи на фестивалях і конкурсах різного рівня.

Перспективи навчального закладу лежать в площині його розбудови – кадрової, контингенту учнів; підвищення якості освітніх послуг, авторитету та конкурентоспроможності; покращення матеріально-технічного забезпечення школи; подальшої підготовки вихованців до участі в мистецьких змаганнях; налагоджені творчих, професійних та ділових комунікацій з представниками фахового середовища, в тому числі і за кордоном, представниками громадських організацій, благодійних інституцій, меценатів тощо.

ВИСНОВКИ

1. З метою багатовекторного дослідження теми та отримання достовірних результатів ми опрацювали комплекс джерел за темою магістерської роботи. Питання естетичного виховання та розвитку дитини стали предметом вивчення вітчизняних і зарубіжних науковців, зокрема Т. Кривошея, О. Олексюк, Г. Падалка, О. Рудницька, О. Сироєжко, Т. Турчин, та ін., які наголошують на важливому місці мистецтва у формуванні духовно-моральних і естетичних цінностей особистості. Питання реформування освітньо-мистецької галузі в сучасних реаліях аналізували О. Дем'янчук, О. Комаровська, О. Щолокова.

Впровадження в освітній процес інноваційних методів і технологій навчання обґрунтували Б. Андрієвський, А. Бондар, Л. Варнавська, О. Хижна. На праці і узагальненні зазначених авторів ми спиралися в нашій роботі.

2. В сучасному науковому дискурсі мистецька освіта визначається як процес і результат становлення духовності, індивідуального зростання дитячої особистості, розвитку мистецько-творчих здібностей під впливом цінностей образотворчого, музичного, театрального, хореографічного та інших видів мистецтва; набуття дитиною особистого досвіду мистецької (художньо-продуктивної) діяльності; збагачення естетичного сприймання, моральної свідомості та поведінки.

Мистецька освіта поєднує такі складові, як мистецьке виховання, навчання та розвиток особистості. Мистецьке виховання розглядається як процес розвитку мистецької культури, творчих здібностей, емоційного сприйняття та розуміння змісту мистецтва. Мистецьке навчання передбачає засвоєння знань, набуття умінь, навичок, формування фахових компетентностей в сфері мистецької діяльності. Результатом є гармонійний розвиток особистості, сформована система цінностей та життєвих

орієнтацій, вміння творчого самовиявлення не лише в мистецтві, а й в усіх сферах діяльності.

Дослідження засвідчило, що світоглядно-гуманітарний вимір нинішньої системи початкової мистецької освіти в Україні, актуалізував особистісно-орієнтований вектор (дитиноцентричність), спрямований на різнобічне розкриття духовного, морально-етичного, естетичного та емоційно-психологічного потенціалу вихованця. Такі тенденції в галузі підтверджують відповідність вітчизняної мистецької освіти європейським стандартам, що є актуальним завданням в процесі інтеграції нашої країни в Європейський соціокультурний простір.

3. Естетичне виховання є складовою частиною виховного процесу, який безпосередньо спрямований на формування здатності дитини сприймати і перетворювати дійсність за законами краси в усіх сферах життєдіяльності. Естетичне виховання орієнтоване на розкриття духовного і творчого потенціалу дитини, які необхідні в різних галузях творчості та самореалізації.

Естетичне виховання забезпечує комплексний підхід до розвитку особистості через реалізацію таких завдань та соціокультурних функцій: навчально-виховна, пізнавальна, розвивальна, духовно-творча, естетична, комунікативна, гедоністична тощо.

Багатство духовної культури особистості визначається системою цінностей та пріоритетів, які вона засвоює і осмислює в процесі навчання, а також активно використовує в практиці повсякденного життя та творчої діяльності. Мистецька освіта у своєму арсеналі має засоби та галузеві технології, які забезпечують формування у учнів морально-естетичних орієнтирів, ідеалів, системи поглядів і переконань, вміння сприймати красу навколишнього світу, через залучення до творчої діяльності.

Зміст естетичного виховання в мистецькій школі спрямований на формування естетичної свідомості вихованців і їх ціннісних орієнтацій, розвиток системи здібностей, індивідуальних талантів, виконавських

навичок. Реалізація таких завдань досягається шляхом формування в навчальному закладі музично-естетичного середовища, що сприяє активному духовному зростанню учнів; виховним впливом культурно-освітніх явищ за допомогою педагогічної діяльності викладачів; створенням умов для самостійної мистецько-творчої діяльності особистості самовиявленню.

Форми організації музично-естетичного виховання поділяють на індивідуальні, групові та масові відповідно до поставлених мети і завдань. У контексті навчально-виховного процесу розрізняють урочні та позаурочні форми організації мистецько виховання.

4. Невід'ємною рисою сучасної мистецької освіти є орієнтація на формування дитини як митця, творчої особистості з яскравою та багатогранною індивідуальністю, власним баченням художнього смислу творів мистецтва, бажанням самовираження та самореалізації.

Для сучасної початкової мистецької освіти характерним є спрямування на створення освітнього та культурного простору, який би сприяв вільному гармонійному розвитку дитини.

Розуміння сучасних реалій і процесів соціокультурних трансформації визначили основні засади державної політики щодо реформування галузі та системи забезпечення якості початкової мистецької освіти. Вона орієнтована на:

- професійну взаємодію у навчанні, вихованні, розвитку та соціалізації здобувачів;
- підвищення ефективності управління мистецькою школою;
- академічну доброчесність та академічну свободу усіх учасників освітньо-мистецького процесу;
- прозорість та інформаційну відкритість навчального закладу щодо напрямів педагогічної, освітньої та художньо-творчої діяльності;
- сприяння безперервному зростанню викладацького рівня і професійної майстерності педагогічних працівників;

- налагодження широкого партнерства з громадськими та фаховими установами, мистецько-творчим середовищем, місцевою громадою, батьками, благодійниками та інвесторами;
- створення комфортних умов навчання та спілкування, які б забезпечили здобувачам освіти набуття знань, формування компетенцій та реалізацію їхніх індивідуальних освітньо-мистецьких траєкторій;
- недискримінацію, запобігання та протидію булінгу.

Дослідження засвідчило, що сучасні мистецькі навчальні заклади мають педагогічний, освітній, кадровий, інтелектуальний та творчий потенціал аби реалізувати зазначені положення.

5. Сучасні наукові погляди на особистісне орієнтоване виховання, гуманізацію і демократизацію освітньої галузі актуалізували проблему естетичного виховання дітей в царині мистецтва та художньої культури. Мистецька освіта є невід'ємною складовою базою формування духовної культури особистості.

Мистецькі школи орієнтовані на створення сучасного освітнього простору, важливим є естетичне та креативне облаштування власної території – створення арт-об'єктів, різноманітних локацій для проведення навчальних занять та творчих заходів, зон відпочинку тощо.

Домінантою мистецько-творчої діяльності учнів є їх залучення до участі в виконавських колективах, у різних формах індивідуальної та групової художньої діяльності, що стимулює розвиток творчої особистості. Важливо сформувати в навчальному закладі систему об'єктивного оцінювання результатів навчання здобувачів освіти, відзначення індивідуальних творчих досягнень. Це буде стимулом та підтримкою бажання учнів навчатися, вплине на формування позитивної самооцінки, впевненості у власних силах і можливостях.

Враховуючи соціокультурні реалії та суспільні потреби сьогодення, дитячі мистецькі школи активно вивчають вітчизняний і зарубіжний досвід

організації навчального процесу, впроваджують дієві освітні та виховні практики. Свою ефективність засвідчили як традиційні форми навчальної і позаурочної виховної роботи – обговорення, бесіди, лекції-концерти, екскурсії, творчі зустрічі, індивідуальне та групове консультування та ін., так і нестандартні – флешмоби, мистецькі акції, створення учнями під керівництвом педагога і застосування під час уроку комп'ютерних презентацій, ілюстративного матеріалу, відео- та аудіо записів, фонограм, творчих вітань тощо, які наразі отримали широке застосування в практиці навчання мистецтву.

Дієвим засобом сучасного мистецького навчання є вміле поєднання сучасних інформаційних технологій з традиціями академічного викладання. Це значно розширює педагогічні можливості викладача та сприяє кращому засвоєнню учнями навчального матеріалу і мистецького досвіду. Як свідчить практика, буде корисним забезпечення участі вихованців школи в мережових проєктах регіону (з різних видів мистецької діяльності).

6. Сучасні трансформації культурно-освітнього процесу окреслили актуальні вимоги до фахового рівня педагога мистецької школи, який має розуміти закони і принципи мистецької освіти; зміст, форми і методи мистецького навчання, морально-естетичного виховання та гармонійного розвитку особистості; формувати систему фахових знань, умінь і навичок здобувачів; постійно вдосконалювати інтелектуальний та загальний рівень, власну педагогічну майстерність, творчо розвиватися, оволодівати та впроваджувати в освітньо-виховний процес сучасні технологічні та комунікативні інновації, бути носієм загальнолюдських чесноти, як от: принциповість, відповідальність, повага до особистості, комунікабельність, креативне мислення тощо. Викладач мистецтва поєднує в собі якості педагога та митця і є транслятором як педагогічної, так і мистецької культури суспільства. Вчитель мистецтва XXI ст. повинен бути міждисциплінарним спеціалістом, який у своїй діяльності використовує ідеї та навички з інших кластерів культури та науки.

Це в результаті забезпечить здатність викладача до професійної діяльності в галузі мистецької освіти.

Разом з тим, держава, громада та освітні заклади мають здійснювати заходи щодо підвищення престижу викладацької професії в суспільстві, утвердження соціального статусу педагогічного працівника, створювати умови викладацької адаптації молодих педагогів, їх кар'єрного росту та творчого самовиявлення, більш широко запроваджувати моральні та матеріальні засоби стимулювання професійної діяльності педагогічних працівників.

7. Іллінецька дитяча музична школа заснована в 1969 р., який відразу став осередком культури міста. За час існування навчальний заклад закінчили 608 учнів. Сьогодні – це заклад спеціалізованої мистецької освіти, що надає початкову мистецько-музичну освіту усім бажаючим. Школа позиціонує себе як середовище творчого розвитку, естетичного виховання, центр культурно-мистецького життя громади.

У своїй діяльності Іллінецька ДМШ керується нормативно-правовими документами, зокрема Законами України «Про освіту» (2017 р.), «Про позашкільну освіту» (2000 р.), «Про культуру» (2010 р.), Положенням про мистецьку школу (2018 р.), власним Статутом тощо. Відповідно, основними напрямками позашкільної освіти є художньо-естетичний та мистецький, що забезпечують розвиток творчих здібностей, обдарувань оволодіння знаннями у сфері вітчизняної і світової культури та мистецтва та набуття здобувачами практичних навичок у процесі активної мистецької діяльності.

Серед пріоритетних завдань навчального закладу – створення життєздатної системи для виховання національно свідомої гармонійної особистості; формування інтелектуального та культурного потенціалу, як найвищої цінності нації; створення сприятливих умов для творчої самореалізації усіх суб'єктів навчально-виховного процесу; впровадження елементів сучасних педагогічних технологій, інноваційних методів і форм роботи в навчальний процес; пошук та підтримка талановитих дітей;

залучення до культурно-мистецького життя громади, участі в конкурсних та фестивальних заходах різного рівня і формату.

Сьогодні в ДМШ навчаються 160 здобувачів початкової мистецької на чотирьох основних відділеннях: фортепіанно-струнному; народних, духових та ударних інструментів; музично-теоретичних дисциплін, сольного та хорового співу; хореографічному. Підготовку здійснюють 14 педагогів високого професійного рівня.

Магістерське дослідження засвідчило, що керівництво та педагогічний колектив розробили та впроваджують комплекс заходів щодо розвитку навчального закладу, ефективного освітньо-виховного процесу, підвищення якості освітніх послуг та педагогічної майстерності викладачів, збереження контингенту учнів та їх естетичного та духовного розвитку. З цією метою: оновлені освітні навчальні програми, впроваджуються нові форми та методи викладання, інноваційно-комунікаційні технології, в процесі навчання сповідується принцип дитиноцентричності та індивідуального підходу до особистості. Велика увага приділяється підвищенню кваліфікації викладачів, їх науково-методичного, інформаційного та індивідуального творчого рівня.

Іллінецька ДМШ має потужний мистецько-виконавський потенціал, є суб'єктом культурного життя громади. Учні та викладачі навчального закладу – активні учасники та ініціатори благодійних і концертних заходів, мистецьких акцій, а саме: урочистостей до державних свят (День Незалежності та День Соборності України), Дня молоді, Дня міста, благодійних ярмарків та мистецьких акцій на підтримку ЗСУ. Інтерес учнів та спільноти викликають конкурси, тематичні вечори та лекції-концерти, які відбуваються в межах школи та спонукають дітей до творчої реалізації та самовиявлення.

Учнівські мистецькі колективи є окрасою шкільних та міських громадських та концертних заходів: ансамбль скрипалів «Камертон», ансамбль гітаристів, учнівський академічний хор, інструментальний та

вокальний ансамблі, зразковий хореографічний колектив «Ілляночка» та танцювальний колектив «Sun Life».

Про високий виконавський рівень та художню майстерність вихованців музичної школи свідчать їх перемоги та призиви місця на Міжнародних та Всеукраїнських фестивалях та конкурсах дитячої творчості, як от: «Sun Life», «Фонтан талантів», «Музичні мрії», «VIN VENTI», «NEW WEVE», «Dance Show Kids», «Зірковий триумф», «Зірковий драйв» та ін.

8. Проведене нами дослідження дало можливість визначити перспективи розвитку навчального закладу та сформувані рекомендації, які вплинуть на покращення навчально-освітнього процесу та подальший розвиток Іллінецької ДМШ:

РЕКОМЕНДАЦІЇ

- Оновити Статут та стратегічний план розвитку навчального закладу до 2026 р., який передбачає поетапну еволюційну модернізацію закладу у відповідності до сучасних освітніх вимог як центру мистецької освіти та культурного життя громади і регіону та його реорганізації в «Іллінецьку школу мистецтв»;
- орієнтувати навчальний процес на забезпечення вільного творчого, інтелектуального, духовного розвитку дітей, доступності мистецької освіти; відкрити нові мистецькі спеціальності (художню, театральну);
- активізувати роботу педагогічного колективу із розробки методичних посібників та індивідуальних навчальних програм викладання дисциплін, інших методичних матеріалів;
- розробити сайт Іллінецької ДМШ з метою інформаційного супроводу її діяльності, формування позитивного іміджу навчального закладу та конкурентних переваг, активного залучення здобувачів, співпраці з батьками, партнерами, спонсорами;
- впровадити нову модель організації безперервного навчання педагогічних працівників (проводити семінари-практикуми, творчі

виступи, круглі столи, засідання творчих груп, тренінги, майстер-класи, воркшопи тощо), забезпечувати теоретичну, науково-методичну, психологічну підтримку педагогів, мотивувати їх до інноваційної та експериментальної діяльності;

- започаткувати проведення та забезпечити умови для участі педагогічних працівників у конкурсах професійної майстерності: «Тиждень викладацької майстерності», «Захист кейсів самоосвітньої роботи», «Методичні здобутки», «Творчий звіт дитячих та дорослих колективів» тощо;
- долучати талановитих вихованців школи до регіональних і міжнародних фестивально-конкурсних змагань з метою мотивації учнів та педагогів, представлення творчого і виконавського потенціалу школи;
- Працювати над створенням інформаційно-освітнього середовища в ДМШ, оновити навчальне, дидактичне, методичне й технологічне забезпечення навчально-освітнього процесу;
- Зміцнювати матеріально-технічну базу школи; упорядкувати навчальні класи; забезпечити вільний доступ до мережі інтернет, придбати комп'ютери для ефективного проведення групових занять, в тому числі онлайн (під час дистанційного навчання); придбати музичні інструменти, костюми; поповнити фонд бібліотеки навчальною та науково-методичною літературою;
- Налагодження нових комунікативних зв'язків та активізація взаємодії з партнерами, меценатами, інвесторами.

СПИСОК ДЖЕРЕЛ

1. Андрієвський Б. М. Сучасні освітні технології : метод. рекомендації. Херсон : Айланд, 2008. 44 с.
2. Бех І. Д. Особистість у просторі духовного розвитку : навч. посібник. Київ : Академвидав, 2012. 256 с.
3. Блудова Ю. О. Художньо-естетичне виховання як один з основних чинників гармонійного розвитку особистості. Педагогіка формування творчої особистості у вищій і загальноосвітній школах. 2015. Вип. 40 (93). С. 64-70.
4. Бондар А. Т. Характеристика видів дистанційних занять і основних платформ для їх здійснення / Розвиток освіти і науки: проблеми, теорія, досвід і перспективи : матер. II заочної Всеукр. наук.-практ. конф. Електронне видання /за ред. В. Ф. Русакова, І. М. Зарішняк. Вінниця : ДонНУ ім. Василя Стуса, 2021, 223 с. (С. 18 – 20).
5. Варнавська Л. Комп'ютерні технології: можливості використання в музичній освіті. Педагогіка вищої школи. 2012. Вип. 36. С. 160 – 165.
6. Васильєва Н. О. Використання інформаційно-комунікаційних технологій на уроках слухання музики під час очного та дистанційного навчання / Тенденції розвитку початкової мистецької освіти в Україні: зб. тез доповідей Всеукраїнської наук.-практ. конф. – К., 2020. С. 10-11.
7. Вихованці Іллінецької дитячої музичної школи взяли участь у Міжнародному конкурсі духових інструментів «VIN VENTI». URL : <https://m.facebook.com/ill.mr/posts/1118612264982942/>
8. Гаврілова Л. Проблема формування професійної компетентності майбутніх вчителів музики засобами комп'ютерних технологій у теорії вітчизняної музичної освіти / Л. Гаврілова, В. Федоришин. Професіоналізм педагога: теоретичні й методичні аспекти. 2017. Вип. 5(1). С. 213 – 225. URL : <http://nbuv.gov.ua/UJRN/>

9. Гаврілова Л. Г. Структура мистецтвознавчої компетентності майбутніх учителів музики початкової школи / Л. Г. Гаврілова, В. Орехова. Педагогічні науки: теорія, історія, інноваційні технології, 2017. № 5 (69). С. 230 – 240.
10. Гаврилова Л. Г. Формування професійної компетентності майбутніх вчителів музики засобами мультимедійних технологій : монографія. Київ : Видавництво НПУ ім. М. П. Драгоманова, 2014. 403 с.
11. Головіна Н. Проблема формування культурної компетентності особистості в контексті реформування вищої школи. URL : <http://dspace.pnpu.edu.ua/handle/123456789/4770>
12. Гордейчук Я. А. Музично-естетичне виховання учнів молодших класів на прикладах дитячої музики українських композиторів. Вісник Чернігівського національного педагогічного університету. Серія: Педагогічні науки. 2015. Вип. 125. С. 304-307. URL : http://nbuv.gov.ua/UJRN/VchdpuP_2015_125_74
13. Гребенюк В. Ю. Перспективи збереження та розвитку фольклорного та народно-сценічного танцювального мистецтва. Хореографічна культура і освіта : проблеми та перспективи : Зб. матеріалів II Міжнародної наук.-практичної конференції , Київ 14-15 травня 2021 р. Київ Видавництво НПУ ім. М. П. Драгоманова, 2021. С. 24 – 27.
14. Григоренко В. Є. Роль мистецької освіти у розвитку особистості в процесі формування естетичного ставлення до декоративно-ужиткового мистецтва. Проблеми фахової підготовки вчителя початкової школи в контексті становлення нової української школи: зб. тез міжнар. наук.-практ. конф. (м. Київ, 2 груд. 2016 р.). Івано-Франківськ, 2017. С. 41–44.
15. Гудовсек О. А. Сучасні тенденції розвитку естетичного виховання молодших школярів. URL : <http://www.stattionline.org.ua/pedagog/106/19057-suchasni->

[tendenci%D1%97-rozvitku-estetichnogo-vixovannya-molodshix-shkolyariv.html](https://shkolyariv.html).

16. Гунько Н. О., Чехуніна А. О. Творчий розвиток майбутнього педагога-музиканта у процесі художньої інтерпретації вокальних творів. Педагогіка формування особистості у вищій і загальноосвітній школах. 2020. № 70, т. 1. С. 191–195.
17. Дем'янчук О. Н. Естетизація навчально-виховного процесу загальноосвітньої школи-інтернату : монографія / О. Н. Дем'янчук, А. С. Чихурський , О. Берлач. Луцьк : Вид-во «Волинська обласна друкарня», 2017. 219 с.
18. Естетичне виховання дітей та молоді: синергія культури і освіти: матеріали Шостого Міжнародного науково-практичного семінару / Ред. - упор.: З. Гнатів, М. Каралюс. Дрогобич, 2020. 178 с.
19. Естетичний розвиток і естетичне виховання. URL : <https://studentam.net.ua/content/view/3582/97/>
20. Жебровський О. Позашкільна освіта у вимірі XXI століття. Рідна школа. №12 (грудень), 2018. С. 21 – 24. URL : file:///C:/Users/User/Downloads/rsh_2018_12_7.pdf
21. Заболотний І. Аксіологічний аспект професійної підготовки диригентів-хормейстерів. Молодь і ринок, 2020. № 2 (181). С. 114-118.
22. Звіт про роботу Комунального закладу «Іллінецька дитяча музична школа» Іллінецької міської об'єднаної територіальної громади за 2021 – 2022 навчальний рік. URL : <https://www.facebook.com/groups/298714098019818/>
23. Зязюн І. А. Естетичні засади розвитку особистості. Мистецтво у розвитку особистості : монографія. Чернівці, 2006. С. 14 – 36.
24. Квашук В. М. Естетичне виховання школярів на уроках музичного мистецтва. URL : <https://sites.google.com/site/mokreckazosiiiist/muzika/estetichne-vihovanna-skolariv-na-urokah-muzicnogo-mistectva>

25. Козир А. В. Вступ до акмеології мистецької освіти : навч.-метод. посіб. / А. В. Козир, В. І. Федоришин. К. : Вид-во НПУ імені М. П. Драгоманова, 2012. 263 с.
26. Кокарева О. Е. Евристичне навчання як засіб навчання творчого саморозвитку майбутніх педагогів : дис... канд. пед. наук : 13.00.09. ДВНЗ «Криворізький національний університет» Криворізький педагогічний інститут. Кривий Ріг, 2012. 258 с.
27. Комаровська О. А. Мистецька освіта: глибина і багатогранність. URL : <https://lib.iitta.gov.ua/708138/1/%D0%9C%D0%B8%D1%81%D1%82.%D0%BE%D1%81%D0%B2.%20%D0%B3%20%D1%96....pdf>
28. Комаровська О. А. Мистецька освіта: вектори реформування / Комаровська О. А., Просіна О. В. Вісник НАПН України, 2020, 2(1). С. 1 – 6. URL : <https://doi.org/10.37472/2707-305X-2020-2-1-3-3>
29. Коновець С. В. Розвиток креативності вчителя образотворчого мистецтва як нова освітня технологія. Професійно-мистецька школа у системі національної освіти України. Матеріали II Міжнародної науково-практичної конференції. Запоріжжя, 2016. С. 109 – 116.
30. Кривошея Т. Естетичне виховання в сучасному культуротворчому процесі: автореф. дис. на здобуття наукового ступеня доктора культурології. Київ, 2014.
31. Мазур К. В. Формування художньо-естетичної культури в дітей дошкільного віку як нагальна потреба сьогодення. Педагогічний пошук: збірник наукових праць студентів та молодих вчених. Випуск 8. Вінниця: ТОВ «Нілан ЛТД», 2017. С. 77–80.
32. Малишевська І. А. Теорія і практика навчання музики дітей дошкільного та молодшого шкільного віку з використанням музикотерапії : автореф. дис. ... канд. пед. наук : спец. 13.00.02 «Теорія та методика музичного навчання»; К., 2017. 24 с. URL : <http://enpuir.npu.edu.ua/handle/123456789/30720>

33. Мистецтво (5 – 9 класи) : Навчальна програма для загальноосвітніх навчальних закладів. URL : <https://imzo.gov.ua/osvita/zagalno-serednya-osvita-2/navchalni-prohramy-5-9-klasy-naskrizni-zmistovi-liniji/mystetstvo-naskrizni-zmistovi-liniji/>
34. Мистецька освіта в Україні : теорія і практика / О. П. Рудницька та ін.; заг. ред. О. В. Михайличенко. Суми : СумДПУ імені А. С. Макаренка, 2010. 255 с.
35. Мистецька освіта: історія, теорія, технології : зб. наук. праць / заг. ред. Т. А Смирнової. Харків: ХНПУ ім. Г.С. Сковороди, 2017. 291 с.
36. Мистецька освіта онлайн : методичні рекомендації та довідкові матеріали на допомогу викладачам мистецьких навчальних закладів / уклад.: Козирєва А. А., Новосьолова І. В., Шостак С. Г. Краматорськ: «ДОНМЦК», 2021. 30 с.
37. Мороз М. О. Професійна компетентність майбутнього вчителя музики: семантичний аналіз поняття. Zhytomyr Ivan Franko State University Journal. Pedagogical Sciences. 2018. № 4(95). С. 117–125. URL : <https://doi.org/10.35433/>
38. Музична освіта: філософський, мистецтвознавчий та педагогічний наголоси: монографія / За ред. Н. А. Овчаренко, Я. В. Шрамка. Кривий Ріг, 2018. 300 с. URL : <https://kmaecm.edu.ua/wp-content/uploads/2021/06/ovcharenko-n.-a.-shramka-ya.-v.-2018-muzychna-osvita.-filosofskyj-mystecztvoznavchyj-ta-pedagogichnyj-nagolosy.pdf>
39. Нас єднає Тимош Падура – ювілейна імпреза до 220-річчя від дня народження українсько-польського поета, композитора, торбаніста. URL : www.illintsi.org.ua
40. Ніколенко Л. Сутність і структура професійної культури майбутніх викладачів музичного мистецтва. Науковий часопис НПУ імені М. П. Драгоманова. Серія 5. Педагогічні науки: реалії та перспективи, 2019. Вип. 69. С. 144-148.

41. Огнев'юк В. О. Основні тенденції розвитку сучасної освіти. Польсько-український/українсько-польський щорічник : «Освітологія». К. : Едельвейс, 2013. Вип. 2. С. 9–14.
42. Олексюк О. М. Музична педагогіка : навчальний посібник. Київ : ун-т ім. Б. Грінченка, 2013. 248 с.
43. Падалка Г. М. Педагогіка мистецтва (теорія і методика викладання мистецьких дисциплін). Київ : Освіта України, 2008. – 274 с.
44. Падалка Г. М. Мистецтво в інноваційному просторі педагогічної освіти. Вісник Чернігівського НПУ ім. Т. Г. Шевченка. Вип. 151. В 2-х томах. Том 2.; гол. ред. Носко М. О. Чернігів : ЧНПУ, 2018. 264 с. С.192-197.
45. Паньок Т. В. Мистецька освіта : Енциклопедія Сучасної України / гол. редкол.: І. М. Дзюба, А. І. Жуковський та ін.; НАН України, НТШ. Київ: Інститут енциклопедичних досліджень НАН України, 2018. URL : https://esu.com.ua/search_articles.php?id=64674
46. Петухова Л. Є. Розширення можливостей навчального процесу в умовах інформаційно-комунікаційного педагогічного середовища. Інформаційні технології в освіті. 2010. № 6. С. 32–37.
47. Програма розвитку Комунального закладу «Іллінецька дитяча музична школа» Іллінецької міської об'єднаної територіальної громади за 2020 – 2025 роки. URL : <https://www.facebook.com/groups/298714098019818/>
48. Поніманська Т. І. Дошкільна педагогіка: навч. посібник для студентів вищих навчальних закладів. Київ : «Академвидав», 2004. 456 с.
49. Положення про мистецьку школу : Наказ Міністерства культури України від 09 серпня 2018 р. № 686. URL : <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z1004-18#Text>
50. Про затвердження Методичних рекомендацій з розроблення освітніх програм для мистецьких шкіл : Наказ Міністерства культури України

- від 16.07.2018 № 633. URL :
<https://zakon.rada.gov.ua/rada/show/v0633734-18/print>
51. Про затвердження Положення про дистанційну форму здобуття повної загальної середньої освіти : Наказ Міністерства освіти і науки України від 08.09.2020, № 1115. URL :
<https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0703-13#Text>
52. Про затвердження Програми розвитку культури Вінницької області на 2018-2022 рр. Рішення Вінницької обласної Ради № 516 від 20.12.2017 р. URL : <https://vinrada.gov.ua/upload/files/7sklikannya/27Ses/516.pdf>
53. Про затвердження професійного стандарту «Викладач мистецької школи (за видами навчальних дисциплін)» : Наказ Міністерства економіки України від 04.05.2022, № 1110.22. URL :
https://arts.gov.ua/wp-content/uploads/2022/05/420-nakaz_1110.pdf
54. Про культуру : Закон України від 14.12.2010 №2778-17. Із змінами від 12.12.2012 на підставі № 5461-17. Офіційн. вісник України. 2011. № 2.
55. Про освіту : Закон України від 05.09.2017 2145-VIII. Відомості Верховної Ради (ВВР). 2017. № 38–39. Ст. 380.
56. Про позашкільну освіту : Закон України від 07.12.2000, № 2120-III. URL : <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1841-14#Text>
57. Про сьогодення та майбутнє мистецької освіти – офіційно та відверто. URL : http://mincult.kmu.gov.ua/control/publish/article?art_id=245488932
58. Програма розвитку Іллінецької дитячої музичної школи Іллінецької міської об'єднаної територіальної громади на 2020 – 2021 р. : Документи для оприлюднення кандидата на посаду директора Іллінецької ДМШ Гребенюк В. Ю. URL :
<https://www.illintsi.org.ua/new/dokumenty-dlia-opryliudnennia-kandydat/>
59. Рудницька О. П. Педагогіка: загальна та мистецька: навч. посібник. Київ, 2002.

60. Сегеда Н. А. Професійний розвиток викладача музичного мистецтва: історія, методологія, теорія : монографія. К. : НПУ ім. М. П. Драгоманова, 2013. 278 с.
61. Сембрат А. Л. Історичний аспект особистісно орієнтованого підходу у вихованні. Педагогіка, психологія та медико-біологічні проблеми фізичного виховання і спорту. Харків, 2015. № 14. С. 51–58.
62. Синевич І. Педагогічні умови формування квазіпрофесійного досвіду майбутніх учителів музичного мистецтва у закладі вищої освіти: дис. ... канд. пед. наук: 015. Мукачево, 2020. 308 с.
63. Сироежко О. В. Музично-естетичне виховання підлітків засобами народно-інструментального виконавства у позашкільних навчальних закладах : дис. ... канд. пед. наук : спец. 13.00.07 – Теорія і методика виховання; Миколаївський Нац. ун-т ім. В. О. Сухомлинського. Київ, 2020. 252 с.
64. Сироежко О. В. Музичне мистецтво, як засіб виховання молодших школярів. Гуманізація освітнього простору початкової школи: проблеми та перспективи: матеріали регіон. наук.-практ. інтер. конф., 15 груд. 2016 р. Миколаїв, 2017. С. 85–89.
65. Сироежко О. В. Критерії, показники та рівні музично-естетичної вихованості підлітків. Proceedings of the 1 st International Symposium on Intellectual Economics, Management and Education, September 20, 2019. Vilnius Gediminas Technical University.: Vilnius Gediminas Technical University, 2019. P. 273 – 276.
66. Словник-довідник з професійної педагогіки / за ред. А. В. Семенової. Одеса : Пальміра. 2006. 364 с.
67. Специфіка і структура естетичної свідомості.
<https://ukrreferat.com/chapters/kultura/spetsifika-i-struktura-estetichnoi-svidomosti-referat-1.html>
68. Сучасний тлумачний словник української мови. 65000 слів / за ред. В. В. Дубічанського. Харків : ВД Школа, 2006. 1008 с.

- 69.Тінтін Х. Художньо-аксіологічна культура вчителя мистецтва як предмет дослідження. Науковий часопис НПУ імені М. П. Драгоманова. Серія 14. Теорія і методика мистецької освіти, 2019. Вип. 27. С. 106-111.
- 70.Турчин Т. М. Забезпечення домінування національного мистецтва у змісті музичної освіти молодших школярів як шлях до її оновлення. Рідна школа. 2012. № 8–9. С. 56–60.
- 71.Турчин Т. М. Початкова музична освіта: проблеми модернізації : монографія. Чернігів: ПАТ «ПВК» Десна, 2013.
- 72.Турчин Т. М. Теоретико-методичні засади модернізації початкової музичної освіти в Україні : автореф. дис. ... доктора пед. наук : спец. 13.00.02 «Теорія та методика музичного навчання»; Нац. пед. ун-т ім. М. П. Драгоманова. К., 2014. 44 с.
- 73.Турчин Т. М. Шляхи модернізаційних процесів в сучасній початковій музичній освіті // ScienceRise. Pedagogical Education. 2016. № 9. С. 4 – 11. URL : [http://nbuv.gov.ua/UJRN/texcped_2016_9\(5\)_3](http://nbuv.gov.ua/UJRN/texcped_2016_9(5)_3).
- 74.Учитель мистецьких дисциплін у дискурсі педагогічної майстерності: навчально-методичний посібник / І. А. Зязюн, Г. Г. Філіпчук, О. М. Отич та ін. Бердянськ : Бердянський ДПУ, 2013. 340 с.
- 75.Філософія культурно-мистецької освіти : матеріали Всеукр. наук. конф., м. Київ, 24 бер. 2022 р. (24 черв. 2022 р.). Київ, 2022. 240 с.
- 76.Хижна О. П. Інноваційний розвиток мистецької освіти : суспільна потреба та суперечності її реалізації. Наука і освіта : наук.-практ. журн. Півд. наук. центру АПН України. 2010. № 2. С. 278 – 283.
- 77.Центр культурних послуг в територіальній громаді : посібник / Петраков Я., Кулініч М., Чмир О., Остапенко П., Остапенко Д. / Проект «Центр культурних послуг, як інструмент згуртованості громади», Міністерство культури та інформаційної політики України, Товариство дослідників України. Київ, 2022. 296 с.

78. Чайковська О. Мультимедійні технології як чинник формування інноваційного навчального середовища на уроках музики / О. Чайковська, Г. Александрова. Рідна школа. 2013. № 3. С. 66–69.
79. Черкасов В. Ф. Теорія і методика музичної освіти: навчальний посібник / В. Ф Черкасов. Тернопіль : Навчальна книга – Богдан, 2014. 472 с. С. 14–15.
80. Чехуніна А. О. Застосування інформаційно-комп'ютерних технологій у процесі формування професійних компетентностей майбутніх фахівців-музикантів. Інноваційна педагогіка. Випуск 33. Том 2. 2021. С. 165 – 169.
81. Чжухуа Л. Структура методичної культури майбутніх учителів музичного мистецтва. Науковий вісник Південноукраїнського національного педагогічного університету імені К. Д. Ушинського, 2020. Вип. 1 (130). С. 22-27.
82. Шевчук А. Актуальні проблеми : традиції та інновації в оновленому БКДО// Дошкільне виховання, 2021. № 4. С. 20 – 23. URL : https://mon.gov.ua/storage/app/media/doshkilna/2021/04/27/Mystetska.osvita.ditey.Tradytsiyi.innovatsiyi%20.Avtorka.A.Shevchuk.27_04.pdf
83. Шкільний конкурс талантів в Іллінецькій ДМШ. URL: <https://www.facebook.com/groups/298714098019818/permalink/452853855939174/>
84. Щодо початку 2022-2023 навчального року в мистецьких школах. URL : <https://mkip.gov.ua/news/7379.html>
85. Щолокова О. Категорія духовності в мистецькій освіті: компетентнісний аспект // Естетика і етика педагогічної дії : зб. наук. праць. Київ – Полтава, 2011. С. 127 – 136.

Електронні джерела

86. Державне агентство України з питань мистецтв та мистецької освіти. URL : <https://arts.gov.ua/misteczka-osvita/>

87. Державний науково-методичний центр змісту культурно-мистецької освіти. URL : <https://www.dnmczkmo.org.ua/>
88. Іллінецька дитяча музична школа. URL : <https://www.facebook.com/groups/298714098019818/>
89. Іллінецька міська територіальна громада Вінницької області – Офіційний сайт. URL : www.illintsi.org.ua
90. Інститут модернізації змісту освіти. URL : <https://imzo.gov.ua/>
91. Інформаційна база мистецьких шкіл та коледжів. URL : <https://www.dnmczkmo.org.ua/mapa-mystetskoyi-osvity/>
92. Культура Іллінещини. URL : <https://m.facebook.com/culturailinci/>
93. Міністерство культури та інформаційної політики України. URL : <https://mkip.gov.ua/>
94. Рада з питань культурно-мистецької освіти. URL : http://195.78.68.75/mcu/control/uk/publish/officialcategory?cat_id=2451392
95. Репозитарій arts-library, відкритий електронний архів сфери мистецької освіти. URL : <http://arts-library.com.ua/>
96. Чжецін Ван. Аксіологічний компонент в структурі духовної культури майбутніх учителів мистецтва. Науковий часопис НПУ ім. М. Драгоманова. Серія: Педагогічні науки. Вип.86, 2022. С. 45 – 48. http://enpuir.npu.edu.ua/bitstream/handle/123456789/38012/Van%20Chzhetsin_45-50.pdf?sequence=1

ДОДАТКИ

Додаток А

Педагогічний колектив Іллінецької ДМШ

Іллінецька дитяча музична школа
ОГОЛОШУЄ НАБІР УЧНІВ
серпень/вересень 2022 року

За спеціальностями:

- Фортепіано
- Скрипка
- Баян
- Гітара
- Хореографія
- Сольний спів
- Ударні та духові інструменти (труба, тромбон, флейта, ксилофон, металофон)

Подаруйте своїй дитині незабутні враження від спілкування в оточенні Музики та можливості виступати на сцені

Наша адреса: м.Іллінци, вул. Соборна,13

Мистецькі колективи Іллінецької ДМШ

Вихованці Іллінецької ДМШ учасники фестивально-конкурсних змагань

Продовження додатку В

Програма заходів до Дня міста Іллінець (26 – 30 вересня 2022 р.)

Іллінецька дитяча музична школа

30 вересня - 12.00
 Благодійна музична акція на підтримку ЗСУ
 «Немає кращої землі, ніж та, що зветься рідним краєм» (Площа Тараса Шевченка)
 *

Виставка дитячих малюнків, вихованців дитячої музичної школи «Мое місто у малюнках»;
 *

Виставка-продаж смаколиків та робіт декоративно-прикладного мистецтва, вихованців та викладачів дитячої музичної школи «Придбай сувенір – зігрій захисника»

Іллінецький краєзнавчий музей
 26-30.09 - Тиждень відкритих дверей: тематичні та оглядові екскурсії «Про минуле з вірою в майбутнє»

Іллінецька міська мультимедійна бібліотека
 «Іллінець: від витоків до сьогодення» Книжково-ілюстративна виставка. Масовий читач.
 «Доброго вечора, ми з України» інтелектуально-патріотична гра для дітей молодшого віку
 29.09 - «Я люблю Іллінець» Флеш-моб. Юнацтво.

Урочисте нагородження учасників творчого конкурсу «Творчі канікули - 2022»

міський будинок культури
 29.09-07.10 – Виставка вишивки «Наша творчість тобі, Іллінець». Виставка старих світлин «Місто крізь призму об'єктиву»

Іллінецька дитяча музична школа
 30.09 - 12.00 Благодійна музична акція на підтримку ЗСУ «Немає кращої землі, ніж та, що зветься рідним краєм» (Площа Тараса Шевченка)
 - Виставка дитячих малюнків, вихованців дитячої музичної школи «Мое місто у малюнках»;
 - Виставка-продаж смаколиків та робіт декоративно-прикладного мистецтва, вихованців та викладачів дитячої музичної школи «Придбай сувенір – зігрій захисника»

Іллінецький краєзнавчий музей

26-30.09 - Тиждень відкритих дверей у краєзнавчому музеї міста: тематичні та оглядові екскурсії «Про минуле з вірою в майбутнє»

Іллінецький міський Будинок культури

29.09-07.10
 Виставка вишивки «Наша творчість тобі, Іллінець». Виставка старих світлин «Місто крізь призму об'єктиву»

Учні Іллінецької ДМШ – учасники мистецьких заходів, присвячених
Дню міста (2022 р.)

Благодійна музична акція на підтримку ЗСУ «Немає кращої землі,
ніж та, що зветься рідним краєм» (30.09.2022 р.)

Іллінецька ДМШ – організатор благодійного ярмарку

Шкільний конкурс талантів приурочений до
Міжнародного дня культури (квітень 2021 р.)

Культурна акція «Квітка України» до Дня незалежності України
за участі учнів та педагогів Іллінецької ДМШ (2022 р.)

